

ALFÖLDI LAPOK.

VEGYES TARTALMU FÜZETEK.

SZERKESZTI S KIADJA: TELEGDILÁSZLÓ.

V. füzet.

10 füzet előfizetési ára: helyben 2 frt 40 kr, postán küldve 2 frt 60 kr.

AZ
ALFÖLDI LAPOKNAK

1876-dik évi december 31-ig

megjelenő **10 füzetére** folyvást előfizethetni:

Helyben 2 forint 40 krral, — postán 2 forint 60 krral.

A Telegdi-sóstói gyógyfürdő.

Debreczenhez félóránnyira a Szepesen.

Debreczen város határán, főleg a Hortobágyon, — igen sok szikesvizü tó van, melyeknek a vize a konyári és nyiregyházi sóstavak vizéhez hasonlit vegytani alkatrészeire nézve.

Az én tanyámon is, a szepesi pusztán, — a városhoz alig egy jó félóránnyira, — két terjedelmes szikvizü tó mélyed le; a melyeknek sziksós partjain, ezelőtt 15—20 évvel, a mig Debreczenben a hires szappant sziksóval főzték, évenként nagy mennyiségü sziksót separtek össze.

E szikes tavak vizét fürdésre egy én magam, mint ismerőseim közül többen házilag használtuk; s annak gyógyhatása jelentékenynek mutatkozott; a mely gyógyhatás hogy nagyobb mérvüvé nem fejlődhetett, ez kiválólag annak volt tulajdonitható: hogy az onnan a városra hozott víz itthon kis mérvben volt használható; ott helyben pedig nagyon primitiv módon vala a fürdőviz felmelegithető s használható.

Ez év nyarán a debreczeni ügyvédi kamara tagjai a nyiregyházi sóstói fürdőben egy igen kedélyes napot töltvén, s én ez alkalommal e fürdő vizével közelebbről megismerkedvén, úgy találtam: hogy az én tanyámon lévő szikes tó vize gazdagabb sziklug tartalmú, a homok talajra ágyalt nyiregyházi sóstó

A. L. V. FÜZET.

vizénél. — Ezen tapasztalás végképen megérelte azon már évekóta előttem lebegett eszmét: hogy a tanyámon lévő szikes sóstó mellé fürdőépületet állítsak.

Bármely helysége, főleg pedig nagy városra és lakosaira nézve rendkívül nagy jelentőségű előny az: ha közvetlen közelében gyógyfürdő létezik.

Egy **gyógyfürdő közelléte** egészség tekintetében nagyon fontos és előnyös nagyon; — főleg ha a fürdőintézet folytonos fejlesztéséről gondoskodás történik.

Debreczen város és lakosai eddigelé azon kedvezőtlen állapotban vannak: hogy e város hátárán — daczára annak, hogy e város határának nagyon sok részét szikes s tava k s terek borítják el, — **gyógyfürdő nem létezik**. A konyári és nyiregyházi sóstói fürdők vannak ide legközelebb; azonban ezek távolsága is négy mértföld.

Az én sóstói gyógyfürdőm jó utban alig esik **egy jó félóra** távolságra a várostól; ugyhogy az ide való kirándulás: csak egy mulatságos gondolat, — s egy kellemes séta-kocsizásnak vehető.

Gyógyfürdőm a következő gyógy-előnyöket és üdítő élvezeteket szolgáltathatja városunk lakosai számára:

1) Mindazon bajok s betegségek ellen, a melyek a konyári s nyiregyházi sóstavak fürdői hatályosak: a Telegdi sóstói fürdő vize legalább is azokhoz hasonló hatálylallyal működik és van ellátva a természetből,

2) Ha a közönség szüksége és a gyógykezelés fejlesztése azt teszi ajánlatossá: e fürdő telepén nyári hideg **tükör-fürdő** és **iszap-fürdő** is rendezhető be; a mint ezt a **Palics-fürdőnél** volt közelebb alkalmam megsemlélni.

3) A mint a fürdőtelep a látogatás mérvéhez képest terjedelmesül s gyarapodik: e fürdőtelep azok számára, a kik üdítő zöldben akarnak huzamosb ideig lakni, nyári lak helyül rendezhető be; a hol mindenki annál nagyobb kényelemmel élhet, minthogy egyfelől Debreczen város, másfelől M.-Pircs és Sáránd helységek e fürdőhöz nagyon közel fekszenek; és e helyekről mindenféle élelmi szer olcsón lesz e fürdőben megkapható, vagy ide kiszállitható.

A ki itt, mint nyári üdítő tartózkodási helyen akar lakást venni, azok számára itt: a fürdővel összekötve, mindenféle **ásványviz** orvosi rendelvényszerű **ivása**, továbbé a savó kura, sőt augusztus hótól kezdve a **szőlő-curának** rendszeres használhatása is igen könnyen berendezhető lesz.

E fürdőtelep szintére s tájéka változatos alakzatu; dombok, völgyek s illatos virágokkal s füvekkel kiszőnyegzett térek s kacskaringós menetlű folyás változtatják fel egymást; és még ez őszszel a fürdőtelep egész körzete angol kertté alakittatik.

Tavaszaa készen lesznek: a vendéglős számára való lakás, — két szoba, konyha, kamara; és egy 25 öles hosszúságú svajczi alakkal készített terjedelmes **gyógy-épület**.

Ebben lesznek: a vendég- és fürdőszobák; egy 25 öl hosszú, 8 láb széles oszlopszatos folyosó szolgál fedett **séta-helyül** a vendégek számára rossz időben; és egy négy öles hosszú, beüvegzett oldalú étkező terem szögellik ki a virágos kertté alakított udvarra.

Városunkban eddigelé nem lézett egy olyan, — némileg elzárt mulatóhelyet szolgáltató nyári mulató, a melyben az egyes vendég-csoportok, avagy lakomát s kirándulást szervező baráti körök, a nagy közönség odamenetelétől s feszélyező bámész-

kodásától elzárkózhatva, fésztelenül mulatozhattak volna, főleg vasárnapokou s ünnepnapokon.

E fürdőtelep ilyen mulatóhelyül is kínálkozik; és minél előbb gondoskodva lesz, hogy e helyen táncsterem építtessék alkalmas mellék-helyiségekkel.

A vendég-szobák száma új építkezésekkel azonnal többítettni fog, mihelyt az e fürdőben gyógyulást vagy üdülést kereső látogatók s állandó vendégek száma annyira szaporodik, hogy az, a vendégszobák többítésére szükségelt beruházások költségeinek kellő fedezését kilátásba helyezi.

Végül minthogy e tanya földje téres és változatos alakzatu s ennél fogva itt elégséges tér van arra: hogy bárkinek ház és kert helyet engedélyezzek a végett, hogy ezen, ha kedve tartja a maga s családjá számára állandó nyári lak helyet építtessen, — én kész leszek az ilyen elkülönzött lakásoknak saját kert területükre való építését kedvező feltételekkel megengedni, sőt az ilyen elkülönzött épület elkészíttetését minél jutányosabban eszközöztetni is.

Debreczen város lakosai részvététől s közreműködésétől függ: hogy a **Telepdi sóstói gyógyfürdő**, a város közvetlen közelében olyan gyógy- és üdítő teleppé fejlődjék ki, mint a milyennek annak lehetősége itt le van rajzolva.

Áldott jó emlékü **Lajos** testvérem óriási áldozatokkal nagyobbszerű fürdőt alkotott e városban benn, annak leglátogatottabb részén, hogy városunk lakosainak e tekintetben nagy szükségét fedezze.

Én pedig annak lehetőségét eszközölöm óvatosan körülnéző tanulmányozással: hogy Debreczen város tőszomszédságában egy gyógyfürdőt s egyuttal nyári üdítő és zárt mulató helyet hozzak létre.

S miután ezáltal e város lakosainak teszek rendkívül nagy szolgálatot: elvárom, — mert méltán s jogosan elvárhatom, — de bizton is reménylem: hogy városunknak számítani tudós a jót akaró előljárósága minden lehető, vagy megkívántató módon gyámolítani fog engemet e gyógyfürdő-telep létrehozása körül és fejlesztésére nézve.

Reménylem: hogy 1877-ik évi **ápril hónapban** e fürdőtelepet már meg fogom nyithatni a közönség használatára.

A Tiszaszabályozás és Debreczen város gazdasági érdekei.

Az ez évi tavaszi árviz romboló lefolyása: eddigelé épen képzelnem sem tudott nagymérvben tájékoztatta az ország lakosságát az iránt, hogy a Duna és Tiszaszabályozása még olyan bevégtetlen csonka mű, a mely az azon folyamok környékén, az oda beszögellő lapályosabb völgyek menetelén fekvő helységeket, épen nem biztosítja a rendkívüli nagy árviz által előállható megrohanatás és elpusztítás ellen.

A Tiszaszabályozás nagyobb mérvű tökéletesbítése és kellő kiegészítése már legalább is 10 év óta szünetel. A mint a magyar kormány létrejött, a Tiszaszabályozás tovább füzése: feledésbe ment; az egyes szabályozó társulatok csupán arra fordították gondoskodásaikat, hogy a szabályozási munkálatok csak conserváltassanak = lehető jó állapotban fentartassanak.

Nem lévén közvetlenül okom és alkalmam a korábbi időkben a tiszaszabályozási munkálatok állapotját, ennek értéket s horderejét tanulmányozni, csak ez év

folytán, a mikor Szeged környékét meglátogattam; itt a szabályozási mérnökökkel a Tiszaszabályozásáról tüzetesebben beszélgettem és a Szeged feletti gátokat meg szemléltem: állott előttem az tisztán, hogy a Tiszaszabályozás még nagyon is be végzetlen mű; és hogy az, a partvidékek lakosait épen nem biztosítja mindenféle előállható árvízi veszély pusztításai ellen.

Ezelőtt mintegy 12 évvel a Rajna melléken és Hollandiában utazván, W e s e l és E m e r i c h környékén időt vettem magamnak: a Rajna melléke v é d g á t r e n d s z e r é v e l közelebbről megismerkedni.

A R a j n a medre a hollandi határon, közel 400 öl = $\frac{1}{10}$ rész német mértföld szélességüvé nő fel; s a mint a Rajna Hollandia földére lép, **nyolez** hajózható folyammá ágadzik és szakadozik szét.

I. Napoleon felállította azt Hollandia területéről: hogy az a f r a n c z i a folyamok **alluvionja**=vizhordása.

Az olyan nagy mennyiségű folyamok vizárja ellen a pártvidékek lakosai kénytelenek valának magukat nagyszerűen berendezett vízi művek építésével biztosítani. Ezt három egymásra után sorakozó töltés-rendszerrel eszközölték s tartják fen.

A folyam medre szélén vagy annak közelében vonul el az ugynevezett **Schaar-Deiche** = a vizgyűjtő gát.

Ezenkívül vonul el az ugynevezett **Sommer-Deiche**=a nyári árvizgát.

Legkívül pedig az ugynevezett **Bann-Deiche** van. Ez az ártér legmagasabb határvonalát képezi; s ezen töltés vonal az által áll elő, hogy a partvidék természetes magaslatainak alacsonyabb, vagy völgynyilást képező közei vannak töltésekkel felmagasítva.

Ilyen hármasságrendszer nálunk nagyobb mérvűleg és rendszeres összefüggéssel még nem létezik. Valami ilyes Szegedről Algyő felé menve látható a m a c s k á s i töltésben; ez azonban nem képez a Tisza mellett rendszeres töltésezést.

Általában azt tapasztalhatni: hogy még Szeged város sem gondoskodott a városnak és határának rendszeresen összefüggő megvédéséről; és ha a Tisza a városon felül valahol kitör, ekkor az egész Szegedet előnti annál inkább, mert a szegedi Tisza meder annyira teljesen el van már iszapolva, hogy azáltal a Tisza folyam vízfolyása egyenesen a városnak van szorítva. És igazán csudálkozni lehet azon: hogy ezen vészteljes állapotot a szegediek egészen fatalista magyar phlegmával csak nézik, vagy legfeljebb közgyűlésileg hosszadalmasan szónokolgatnak a felett.

Az ma már kétségbe nem vonható tény, hogy a Tiszaszabályozás egy be végzetlen vízépítészeti mű. Ez erős szinezéssel constatáltatott a Tiszaszabályozó társulatok küldötteinek Pesten most, szept. 26-án a gróf Károlyi palotájában tartott gyűlésén.

Ez alkalommal elmondattott: hogy az 50-nes években nagy gátmunkálatok készítettettek az alacsonyabb partokon; s ezen első védgátok emelése által az ármentesítés eszközöltetett; most még következnek: a belvizek levezetése és a csatornázás általi öntözés.

Mi azt hlsszük: hogy a teendő munkálatok e sorrendjéből a második, a legfontosb, eddigelé hiányzó munkatétel kimaradt.

Az eddig épített töltésekkel csupán a Tisza medre beszegéséről és vizének visszaszorításáról van gondoskodva; most tehát már arról is kellenne gondoskodni:

hogy a hol szükségeltetnék — a második fokú töltések is elkészíttessenek azon; veszélyek megakadályozása végett, melyek akkor állanak elő, ha az árvíz magassága a part-töltéseket áthágja, — tulszárnyalja; a miként az ez évben történt: a Mirhogáttal, Szeged vidékén, a Duna partvidékén többfelé.

Az tagadhatlan: hogy gr. Széchenyi István a Tiszaszabályozás megindításával roppant hasznot idézett elő a Tisza partvidéke birtokosai számára.

Például Hódmező-Vásárhely határa az árviztől nemcsak megszabadított, de azáltal a Hód nevű terjedelmes tó létezése is egészen megszűnt; pedig 1863 előtt a Tiszán járó legnagyobb gabonaszállító hajók, a Tiszából e tavon egészen H.-M.-Vásárhely szélső házsoráig usztak előre, és itt kötöttek ki. Most e tó medrében gazdag növényzetű kertek vannak, és olyan óriási tenyésztő erővel működik a talaj, hogy a mint az ottani gyógyszerész mutatta: kertjében, még ezen rosz évben is, a csak harmadéves ültetésű szőlőtövek, ökölnyi nagyságu fürtöket termettek; s a parányi körtefákat roppant nagyságu gyümölcsök diszesíték.

Ezzel épen ellentétesen, a Tiszaszabályozás Debreczen város hortobágyi nagy kiterjedésű legelőjét az „állandó aszályosság“ martalékvá ilányította el.

A hortobágyi terület legnagyobb részben sziksós föld, melyet csak az azt minden évben bőséggel ismétlődve megfutó viz teszen füvel fedetté s így tartós legelővé; ha pedig szárazság van, az rövid idő alatt kiszül.

Mig a Tisza töltései a folyam medrét be nem szegélyezték, addig az egyes völgynyílásokon, a kis és nagy Hortobágy, az Arcus-völgy stb. mélyedései vízzel megteltek, és ezeken át termékenyítőleg kiöntöttek a sziksós nagyterületre.

Hanem a Tisza medrének körülzárása által, most azon legelő öntözés meg van semmisítve; s a Hortobágy területe csak a föld árja által alólrul nyerhet táplálékot; a mi azt eredményezi, hogy a hét hónapra számítható külső legeltetés tartama alatt, alig számíthatni 3 hónapnyi idő közön át alkalmas minőségű legelőre; s a város előjárósága nyár derekán már több évben ismételve, kénytelen volt megengedni: hogy a legelő jószágot a városi erdőségre, a kaszálókbá, a tanyaföldre stb. haza verhessék a gazdák; a mi által az erdőségekben stb. kiszámíthatlan nagy értékű kár tétetik.

Ezen többszörös bajt és állandó kárt első sorban a Tiszaszabályozás idézte legnagyobb részben elő; most tehát **nálunk** azon feladat megoldása volna a legfontosb életkérdésszerű feladat: hogy a Tisza-szabályozás által előidézett azon állandósított legeltetési hátrányt, miként kellene és lehetne orvosolni, és azáltal a hortobágyi legelők rendes használhatóságát biztosítani.

A Tiszaszabályozás költségeiből Debreczen város pénztárára eddigelé a következő terhek háromultak.

1-ör: Az eddigi szabályozási munkálatokra kifizetett összesen 135,000 frtot; a mely befektetett öszletnek évi kamatja, mintegy 10,000 frt.

2-or: most pedig azt követelik ujolag a várostól: hogy a most tervezett újabb munkálatokra 52,106 frt 36 krt fizessen négy év alatt, akár honnan veszi is a pénzt elő. — És mi hasznát vette Debreczen város a Tiszaszabályozásnak?!

Tényleges hasznát semmit; és így számára nemcsak el van veszítve a befektetett nagy öszletnek évi kamatja, de azonfelül $\frac{3}{5}$ részben meg van rontva a hortobágyi legelőnek nyáronáti használhatósága.

És ezen állapotot Debreczen város békeszerető, önmegadó előjárósága mindez-

ideig hallgatag, vagy legalább csupán magában motyogva tűrte és nagy kínosan szenvedte; a baj lehető gyökeres orvoslása iránt senki sem gondolkozott; annál inkább senki sem törte magát; hanem az ösöktől nem öröklött magyar phlegmával megnyugodtak a sors rendelkezésén.

Az általunk vélt időszerü teendőkről jövőre mondjuk el véleményünket.

Széchenyi, Kossuth, Deák Ferencz és korszakaik.

V. A „Pesti Hírlap“-ban kezdeményezett új magyar politikai időszak.

Kossuthnak az egész országot, főleg a megyei ifju nemzedéket magával sodró hírlapi igazgatásai mindinkább nagyobb mérvet öltöttek. A legtöbb törvényhatóság közgyűlésein az történt és azon napi kérdések képezték a vita s párt-küzdelem főtárgyait, a melyek a „Pesti Hírlap“ által napi kérdésként szőnyegre hozattak; úgyhogy azt mondhatni: a megyei közgyűlések kiválólólag, a Kossuthtól felidézett és lapjában megragadó argumentatiókkal és hódító iránylyal bonczolgotott tárgyakkal és kérdésekkel foglalkoztak; minden egyéb hatósági tárgy csak mellékes szerepet játszott.

Kossuth összes agitatóján: az „önálló Magyarország létezése“ és ennek szervezhetőse vonult keresztül világitó „tűzoszlopként“, vagy az itt ott megszólaló conservativek szerint: „veres fonalként.“

Kossuth titáni idealismusának mindenestre Széchenyi volt a legtekintélyesb, legelszántabb és legnagyobb hatásu practicus ellenzője.

K. elismerte a Széchenyi nagyságát, gyakorlatias állambölcsességét s cselekvési képességét; ezért őt a „**legnagyobb magyarnak**“ nevezte el; hanem azon hitnek s fogalomnak igyekezett Széchenyi ellenében érvényt s elterjedést szerezni: hogy minden nagy embernek meg van a maga különleges időszaka, a melyet az illető államférfi ha aztán túlél, az ő decadentiája elkövetkezik. K. e feltevést igyekezett alkalmazni Széchenyire; s azt törekedett kimutogatni: hogy a Széchenyi korszaka már lejárt; hogy ő már túlhaladt felfogásu magyar államférfi és így ő már túlélte és világpolitikailag lejártta magát.

Kossuth ezen erős színezésü demonstratioival annyit csakugyan elért: hogy a Széchenyi vezérszerepe mindinkább kisebb körre szorítkozott és népszerűsége lassanként elhalványult; sőt őt már úgy tekintették, mint a ki a bécsi intentiók eszközévé adta oda magát.

Népszerűtlensége öregbitésére sokat tett főleg az: hogy Széchenyi minden lehető alkalmat megragadott s felhasznált a végett, miszerint a Kossuth igazgatásainak, kiválólólag a magyar nemzetre és nemzetiségre való veszélyességét erőteljesen demonstralgassa.

Igy a magyar Akadémiának 1842-ik évi nov. 27-én tartott közgyűlésén Széchenyi, mint azon intézet alelnöke, — Teleky József gr. elnök távol lévén — vitte az elnökséget s ez alkalommal hatalmas és eszme s jóslat gazdag beszédet tartott, melyben főleg Kossuth nézeteit, felfogását és törekvéseit fejtegette; és többek közt ezeket mondotta.

„Ideje van tisztába jönnük, valjón az oly drága, de olyannyira kényes kincs, a nemzetiséget, nemzeti sajtóságot, némi biztossággal és a siker némi bízhetőségével mikép lehessen ápolni s növesztetni leginkább, sőt kirekesztőleg.“ Ezután

azt fejtegette, hogy a nyelvnek külső, kényszerítő terjesztése siker helyett, csak reactiot idéz elő; hogy a magyar nemzetiség diadala csak szellemi felsőség által érhető el. „Még China félénk népe is — úgy mondá — magába olvasztá győzőjét, a hajthatlan tatárt, mert nagyobb, jöllehet aránylag oly csekély értelmi és erkölcsi előnnyel birt hódítója fölött. Ne keressük ennek okáért nemtönket sehol is egyebütt, mint saját, vagyis inkább személyes erőnyeinkben s lelki felsőbbségünkben! Mert minden nemzetnek erőnye s felsőbbsege csak annyiban van, a mennyiben lehető legtöbb egyes tagja férfiulag szeplőtlen betölti saját helyét! Olvasztói felsőséggel kell birni. Ámde bir-e ilyessel az, ki szeretetreméltóság és rokonszenv terjesztés helyett, kuruzslóként csak külsőleg hat; s mert grammatikát tanít, mindenütt zsínórt varr, s mindent veres, zöld és fehérrel eltarkít, már azt hiszi: sziveket bájolt, velőket hódított. Vagy bir-e olvasztói felsőbbiséggel, ki másban nem tudja becsülni, miért maga követel megbecsültetést? Vagy tán az ért e mesterséghez, ki hős ellenét, mert oly lelkesedéssel viv vére mellett, mint ő saját véreért, — a helyett, hogy lovagias szellemben magához emelné, pogányilag sujtja, s hirnevét alacsony gyanuval mocskolni nem pirul?“ Széchenyi nem helyeselte, hogy a magyar nyelv itt-ott erőszakos eszközökkel terjesztetik s formaszerűleg beerőszakolják az egyház szentélyébe. Végre a növekvő délszláv reactiót egyenesen a tulheves magyarizálásnak tulajdonítá. „Oh nagy Isten! — így kiálta fel, jós szemével mint egy előre látva a jövőt, — távol van-e még tőlünk azon gyászidő, s nemzeti életünk mértéke szerint nem borul-e szaporábban ránk, mint gondolnók, mikor csak testületünk, a tudós társaság — fogja tán ereklje gyanánt, vagy inkább bágyadtan pislogó lámpaként őrizni ezen nyelvet, melyet legdrágább kincsének, nemzeti s függetlenségi alapjának elismert ugyan a magyar, de forró vérétől hajtva, bálványaitól elszédítve, nemcsak megőrizni nem birt, hanem saját lábaival tiport el . . .“ stb.

Ezen beszéd ellen a szembaja miatt a graefenbergi hideg vizgyógy-intézetben időző Wesselényi Miklós, mint az akadémia igazgató tagja, 1842. decz. 18-án a „Pesti Hírlap“ hasábjain ünnepélyes óvást emelt, azért hogy Széchenyi az akadémia elnöki székéről s így félig-meddig az intézet nevében ily tanokat és nézeteket mer forgalomba hozni; és a szerkesztő aztán néhány paprikás megjegyzéssel fűszerezte a kemény hangu tiltakozást.

Széchenyire oly hatással volt a Wesselényi felszólalása, mint Julius Caesárra a Brutus tördöfése, s így sóhajta: „Wesselényivel nemcsak baráti lánczolat, de politikai hit is kapcsolt össze. Midőn azonban az érintett lánczolat részemről legalább soha nem gyengült, politikai hitem azon arányban ágazott az ő politikai vallásától el, s ekép napról-napra viszásb lón helyzetünk; s barátságunk részint nem létezett többé, részint napról-napra kisebb pontra olvadt . . . Minderről azonban hallgaték, mint a sir, mert tudom, mivel tartozom a barátság szent érzetének. Wesselényi megrontotta egész politikai pályámat, és miután több mint husz éve, hogy ugyszólván Magyarország lebeg lelkem előtt, mondhatom megrontá életem legérdekesb, leghaszon-hajtóbb részét . . . E komoly, fölötte szomorú pillanatok leszállni érzem csillagomat s mindenkorra meg vala törve véremért, ha z a m é r t h ü n é r z ő kedélyem“ . . .

Széchenyi egy megható felhívást írt Wesselényihez, hogy rávegye: szolgálják vállvetve s közös lobogó alatt a hazát; de erre nem kapott ekkor Wesselényitől választ . . . Csak 1847-ben válaszolt W. E két levelet az illetők jellemzése végett itt közöljük. Széchenyi levele így szól:

„Magyarország csak akkor lehet szerencsés, ha az uralkodó házzal a lehető barátságos viszonyban él. A kormánynak sem szabad feledni, hogy a magyar nem lehet, nem akar egyéb lenni alkotmányos magyarnál. Hanem a magyarnak sem szabad elfeledni, hogy nem magányosan él, hogy össze van házasítva; okkal-móddal belegendolni és bele illeszkedni kell tehát ama nemzetek családi körébe, melyek az összes birodalmat képezik, s melyek közé a gondviselés vagy bármikép nevezzük is, állította. Itt van végre a kijózanodás, az engesztelődés ideje; mi is kedves barátom vessünk fátyolt a multra és kössünk új frigyot. . . . Jöjj tehát minél előbb közénk, nemcsak falusi és városi lakom, de karjaim is tárvák számodra. S ha igaz, hogy szemed világa elhagy, akkor hadd ápoljunk téged. Hü feleség és nem egy nyájas remény és kisdada alak van házkörömben; s így ha pillanatid nem is lesznek édesek, fogadom, nem lesznek keserűek sem. Mi ketten pedig játszszuk a két megcsonkultnak mese viszonyát. Én még jól látok, ámde testem napról-napra gyengül, alig birnak lábaim; lépjünk ennél fogva, mint a mese tartja, mert hiszen neked viszont erőd van váltig, látásod ellenben gyenge — a sánta és vaknak szövetségére; s ki tudja, egymással így tán vajmi nemes czélt érünk még el. Szövetkezzünk ennél fogva minél előbb; mert előttem legalább úgy rémlik, hogy bekövetkezik az idő, midőn te sem leszesz, én sem leszek többé, hogy ne mondja az utókor hantjaink fölött: átok fekszik e szerencsétlen országon, hogy e két férfi, kik bizonyára egyet akartak — a haza boldogságát s a fejedelem dicsőségét — nemcsak egymást elősegítve egy uton nem járt, de sőt Istentől nyert tehetségét elkülönözve fecserlé, sőt egymás hitele, tiszta szándéka s jó neve csorbitásával pazarlá el! Mitől mentsen meg a nagy Isten, mert a jövő, ezen megvesztegethetlen bíró, ily szigorú ítéletet fogna fölöttünk elmondani: Az itt nyugvók közül mindkettő vagy legalább egyik, tán még sem szerezte úgy a hazát, mint önmagát.“

(Folyt. köv.)

Vasúti rajzok,

közművelődési, közlekedési s közoktatási tekinteteből.

V. A diósgyőri állami vasgyár.

A föld kerekiségének talán igen kevés államában érvényesül olyan nagy mérvben e két közmondás:

hogy „parányi bölcsességgel lehet a világot kormányozni“; és

hogy a ki egyszer hivatalba juthat, annak megjön a hivatal viseléshez az esze, — mint épen hazánkban.

Itt miniszterré, országos képviselővé, állami, hatósági hivatalnokká stb. lehet, és olyan minőségben működhetik s debattirozhat az ember; a nélkül, hogy azon állomás hivatását valaha komolyan tanulmányozta volna, vagy a kikunyorált, s a párt vagy rokonsági emeltyük által elnyert állomás és hivatal viselése alatt, annak teendői s feladatai beható tanulmányozására, fáradságot s időt venne magának és arra komoly elszántsággal ráadna, vagy a végett épen törné magát.

Nálunk a legtöbb országos képviselőházi, hatósági, egyházi, iskolai stb. teendő csak az isten nevében, a legtájékozatlanabb dilettantizmussal s könnyelműséggel, vagy a zajongó, hühó után kapkodó párt-zelozítással vitattatik meg, hajtatik végre és láttatik el a kezelés.

Például: ugyan hány képviselő vette magának azt a fáradságot, hogy azon or-

szágos intézeteket, építkezéseket stb. melyek a danaidák hordójához hasonlító országos valamik; a melyek már milliókat nyeltek el és még milliókat fognak elnyelni, — mondom: hogy azokat ő személyesen felkeresse s azok körülményeit s állapotját a helyszínén alaposan megvizsgálja és lelkiismeretesen tanulmányozza.

Simonyi Ernő nagy képpel mennyi sokszor mesélgetett már az egyes vasutak építési és kezelési hibáiról, félszegéseiről, a nélkül hogy ő azokat a helyszínén körülményesen tanulmányozta s komoly munkatevéssel utánnézte volna.

A miniszterek, a főispánok stb. ha látogatást tesznek valamerre, azt nagy hűhóval teszik; tömérdek sok hizelgő, complimentírozó küldöttségeket fogadnak; melyekkel egymásnak tömjényező szónoklatokat cserélgetnek; banderiummal, lakomával fogadják őket; — a helyett hogy csendes, komoly, beható tanulmányozásra és alaposan tájékoztató szemlélődésre fordítanák a drága sok időt!! Ezért megyen minden olyan rosszul és félszegül.

Ime bezzeg az angol államférfi egyik a másik után, — utazik keletre az ottani állapotokat közvetlenül a helyszínén megszemlélni és körülményesen tanulmányozni.

A mi állambölcseink, főembereink ezt nem teszik; ilyen paraszthoz és közemberhez illő munkatevéssel épen nem foglalkoznak.

Ugyan hány képviselő szánta el arra magát eddigelé: hogy a hirhedt „diósgyőri vashámor és vasut“ létrehozóinak pazar esztelenségei iránt, ott a helyszínén kísérlelje meg tájékozni magát; holott ott valósággal milliókba kerülő országos oktalanságok észlelője lehetett volna.

En, habár nem vagyok egyéb, mint országos nagy adófizető, nem sajnáltam a különleges fáradságot és költekezést: hogy a „diósgyőri oktalanságok“ viszonyai iránt a helyszínén körülményesen tájékozzam magamat.

Bércocsira ülvén Kun Lajos barátommal félóra alatt ott voltunk az elég kietlen és disztelen környékű hámortelepen s itt az inspector=gondnok ur volt szives kalauzúl szolgálni.

Ezen vasgyártelep: v a s-é r c z olvasztóból és vashámorból áll; ezektől kétszáz lépésnyi távolságra sorakoznak egymás mellé több utczára oszolva a munkások lakházai. Ezeket is méreg drága pénzen a kormány építette. A munkások legnagyobb részben **nem magyarok**, hanem németek, tótok s más idegen natióbeliek.

A diósgyőri telep igazgatósága Selmeczen székel; s így a mit a diósgyőri gondnok Budapestre akar felterjeszteni, vagy a mi Budapestről hozzá intéztetik, az előbb Selmeczre megyen és Selmeczen átteszti még a hivatalos csiga út a t.

A diósgyőri állami vasgyártelep létesítését a következő helyi viszonyok tették a theoriában ajánlatossá:

A Bodva folyam völgyére nyílólag Szendrő közelében **Telekes** helység határán Miskolczhoz északra mintegy öt mértföldnyire, — a mint azt a diósgyőri gondnok mondotta, — kimerithetlen vas-ércz kőbánya létezik; a vadnai és kazinczi völgyeken pedig mindenféle kőszénbányák kínálkoznak.

A természetnek ezen kétféle: vas-ércz és kőszénbéli dúzs adományai kiaknázása végett az lett volna a legokszerűbb eljárás: hogy a telekesi vas-ércztelep **közelében** a Bodva völgyön, a hol arra föld olcsó áron lett volna kapható, — állittassék fel a vashámor s olvasztó, annál inkább mert eként ott helyben lett volt a vas-érczkőbánya, s e telephez épen annyi hosszúságú kőszénzállító vasut szükségeltett volna, mint a mennyi így kellett Miskolcz közelében s a diósgyőri völ-

gyeken; s azonfelül e vasut Szendrőt és Edelényt is egybe kötötte volna a főállam vasuttal.

Hanem a bndai papirszagláló bölcsek azt találták ki: hogy Diósgyőrön ott van az állam saját földje; (a melyet ott ugyan drágábban el lehetett volna adni, mint a mennyiért Telekes közelében lehetett volna épen olyan s annyi földet megvásárolni), tehát az államnak saját földén Miskolcz mellett kell a vasgyárt felállítani, mivel itt a földhöz ingyen jut az állam.

Igy aztán a vas-érezkő és kőszén telepektől 3—5 mértföld távolságba, Miskolcz háta megé állították oda a vashámor telepet; s így oly távolságról kell a vas-követ és kőszén ide fuvaroztatni.

Hát a vasgyárról mit mondjunk?! — Akkor, a mikor ezt, a vasuti sinek készítésére tervezett gyárt felállították, már tudták azt az ahhoz értők, hogy jobb, — mert tartósabb és így olcsóbb, — aczél sineket gyártani, mégis ezen új vasgyár nem aczél sinek készítésére rendeztetett be; és most már azon kell erőlködni, hogy az, aczél sinek gyártása végett nagy költséggel átalakíttassék.

Hát az ugynevezett diósgyőri vasutról is mit mondjunk? Ennél oktalansabb számításal létesített valami aligha képzelhető!

E vasutnak az lett volna a legtermészetesebb és legésszerűbb irányzása, hogy miután Miskolcz város nagyon messze fekszik a nagy pályaudvartól: a diósgyőri vasut az állam vaspálya udvarából a miskolczy gabonapiacot érintve, vezetessék a város olcsótelkü részén keresztül, ki a vashámorhoz.

Ekkor az ember és fuvar vasuton lett volna Miskolcz közepére be- s kiszállítható; a mi jövedelmező lett volna.

Hanem a számítani nem tudó intéző urak Csaba felé, szőlő hegyeken keresztül nagy kerülővel és sok költséggel vezették el a vasutat a vashámor telephez, úgy-hogy e vasutat most csupán a gyár számára való szállításokra lehet használni.

E vasut: egy osztrák mértföld hosszú; építési és berendezési számlája: 1873. végén 310,982 frt 95 krt mutatott ki; 1875-ben összesen 7776 frt brutto bevétele volt; de ez is ez évben tetemesen csökkenhetett mert, 1875-ban márczius hónapban 245 frt volt a bevétele; 1876-ban pedig azon hónapban már csak 171 frtot vett be.

Az ilyen oktalan gazdálkodás miatt csak szánni lehet az ország nyomorult adófizetőinek és teherviselőinek a keserves sorsát és az államot!

Diósgyőrtől a hegyek közé kőszén vasutak vezetnek befelé.

Ezek építési költségeiről s jövedelmezősége fokozatáról nem kaphattam meg semmiféle adatokat.

Szeged város és országos kiállítására.

III. Az országos jelentőségű szegedi ipartermények egybeállítására.

Legkevésbé sem akarok a szegedi kiállítás rendezőinek, az ennek létrehozása körüli érdemeiből valamit levonni; egész készséggel tudom s akarom méltányolni az annak létrehozása körül működött egyének önelégültségét, az ezek számára itt is ott is gyújtogatott tömjényezést s jóakarató nagyító dicséretet; azonban mint azon kiállításnak talán egyik legelfogulatlanabb és egészen gyakorlatias életviszonyu látogatója, őszintén elmondom: hogy én legnagyobb részben más t a n u s á-

gokat meritettem a szegedi kiállításból, mint azok, akik azt nagyító üvegen át nézegették; és én ott mást kerestem, s mást találtam, mint a mivé azon kiállítást a tulságos jó akarat önámítása fel akarja magasztalni és kinötetni erőlködött.

Szeged város iparos lakosainak a szóvivői azt hirdették évek óta: hogy ők hivatta vannak belföldi iparúru szükségletek, főképp a keleti kivitel tekintetében, az önnálló magyar ipar terén, egyik országos nagyságu, számot tevő elsőrendű tényezőkként szerepelni, és pedig kiválólag a kelet felé irányzott kereskedelmi mozzanatok körül és azok forgalmában.

Én tehát Szegeden **nem** a z országos kiállítást kerestem feltalálhatni, megsemlélni és számba venni; hanem itt én azon szegedi iparos erővel, tényezővel stelepekkel igyekeztem megismerkedni, a melyek igazán számot tehetnek és számba jöhetnek az önnálló magyar ipar megalapításánál, fenntartásánál és erőre s állandó virágzásra emelésénél; — és a melyeknek termeléseivel keleten a porosz, osztrák, francia, angol s olasz ipartermelésekkel szemben képesek lehetünk diadalmasan versenyezni, s a versenyt kiállani.

Legelsőbb is az kértem a „Szegedi H.” szerkesztőjétől: adjanak nekem egy olyan könyvet, a melyből én Szeged várost s területét sajátságaiival, intézeteivel, gazdaságával, iparával és különleges helyi viszonyaival s állapotjával együtt, részletesen megismerkedhessem.

Fájdalom egy ilyen munka létesítéséről nem gondoskodtak; ilyen könyvet vagy nem tudott senki megírni, vagy nem volt annak megírására Szegeden senkinek ideje.

Angliában minden valamire való városnak, ipartelepnek stb. kapható, ilyen körülményesen tájékoztató leírása.

Ezokon Szegeden arra valék utalva: hogy részint a kiállítási katalogusból, részint egyéni tapogatózás által szerezzek tájékozódást Szeged iparos tényezőiről s állapotjáról.

Bakay urtól azt tudakoltam: hogy csinál-e ő és mások keletre üzletet és pedig mennyi értékűt? — B. azt válaszolta: a keleti hitelviszonyok olyanok, hogy arra nem lehet biztosan üzleteket csinálni; tehát kiválólag csak nyugot felé tart áruival s üzletforgalmával.

E szerint a szegedi uraknál csak a hazafias ábrándozás phrasise volt: a keleti üzlet csinálásról való beszélgetés.

Második kérdésem az volt: melyek azon helyi ipartermelések, a mikkel az üzleti életben nagyobbani forgalmat csinálhatnak és azt valósággal csinálnak is a szegedi iparosok?

Ezen kérdésemre sem tudtak határozott és körülményes értesítést adni; hanem csupán az egyes jelentékenyebb ottani ipartelepek megsemlélésére utasítottak.

E tekintetben tehát az egyes ipartelepeken és a kiállítási katalogus szerint igyekeztem magamat tájékozni.

A kiállított tárgyak **XVI. csoportra** voltak osztva; én tehát az iránt iparkodtam magamnak minél bővebben tájékoztató ismeretet szerezni: hogy azon **XVI. féle** egyes csoportban a szegedi kiállító minő jelentősséggel foglaltak helyet.

1-ső csoport: az erdő-termények s faipari tárgyak. E téren Szeged iparosai semmi egyebet nem tudtak: fa szegnél, zszindelynél s különféle kádár munkánál felmutatni; a mely iparúruk csupán a helyi szükségletnél vehetők figyelembe.

2-ik csoport: **Bánya termények, ezement, üveg- kőedény- agyaggyurma s kőipar.** E csoportban is a szegedi iparosok csupán olyan mázos cserépedényeket és cserepet mutattak be, melyek csak a helyi szükségletre valók.

3-ik csoport: **Gazdasági termények s félkészítmények.** E csoportba tartozót épen semmi olyast nem mutattak fel, Szeged városnak legnagyobb részben mezőgazdasággal foglalkozó lakosai, a mi a felemlítést és figyelmet megérdemelte volna.

4-ik csoport: **malom-ipar és élelmiszerek.** Ezen csoportban találhatunk leginkább azon áru cikkek, melyekkel Szegedről jelentékenyebb üzletet lehet csinálni; és pedig liszttel, szapannal, zsirral, szalámvival, paprikával, keményítővel és tarhonyával.

5-ik csoport: **Borok és szeszipar.** E téren egyedül a szegedi gyártelep részvénytársaság, a jelentékeny iparos tényező Szegeden; az itteni liqueur és eczetgyártmányok leginkább a környéken találnak vevőket.

6-ik csoport: **Szövet-festő- ruha kötél, szita stb. iparáruk.** E téren a korábbi években az öreg Felmayér kékfestő gyára birt országos és déli kiviteli jelentőséggel; de azon gyár működése a tulajdonos elhunytával megszűnt. A gyártelep ott hever tétlenül. Most csupán a Bakay Nándor kötélgyára és Kreutzberger Ferencz szitakészítő, csinálnak áru cikkekkel kiterjedtebb körben üzletet; a többi e csoportba tartozó árucikkek forgalma csak is Szeged városra és vidékére terjed ki.

7-ik csoport: **butor, házi s háztartási iparcikkek.** Ezek itt mind csak olyan áruk, a melyekkel a helyi és az e vidéki szükségletek fedezésére csinálnak üzletforgalmat; azokkal messzebbre skivitelre nem igen számíthatni.

8-ik csoport: **Vas ipar.** E téren a Zombory Mihály, Nigrényi Pál, a szegedi lakatos gyár ipar szövetkezet és a szegedi bicskákat készítő kések érdemeltek figyelmet.

(Vége köv.)

TÁRCZA.

A l é g - p o s t a .

(Dán beszély.)

I-s ő k ö z l e m é n y .

Bagger Fritz az ügyvédi vizsgát szerencsésen és kitüntetéssel befejezte.

Mest szobájában ült nyugalom után epedve; de sokkal izgatottabb volt, hogy sem nyugodni tudott volna. Egész lénye, elméje, gondolatvilága úgy szólván bágyadt, lankatag; de egy sokáig lenyügözve tartott érzés teljes erővel életre kelt benne; és ez: hogy a céljt elérve, egy hegy ormára lépett, mely alatt az élet terül el; az élet, az élet!

Huszonegy éves volt. Bármerre fordult, a jövőre nézve képzelete akármely irányba ragadta lelkét: a láthatáron mindenütt szelid világításban ragyogó felhők uszkáltak, melyekből a jövő boldogság határozatlan, de édes, mámorosító képét látta hullámszerűleg kikelni. Befogta szemeit; megkísérelte a jövő határozatlan valaminek alakot adni, és kis idő múlva így szólott:

— Ugy van! — azután pedig megházasodunk.

Gondolatai most már határozottabb irányt öltöttek, de a látomány, melyet lelke látott, nem akart ködszerű fátyolából kibontakozni. A láthatár még mindig rózsaszinben égett, és a felhők közül angyal fejcskék mosolyogtak elő, — nem bibliai angyalok, a melyek, sem férfiak, sem nők, hanem angyal-arcú leánykák, — de egyik sem birt sajátos jelleggel. Azok nem ismerték őt, ő nem ismerte azokat. Lelkével, szívével egyik felé sem hajolt, és most a huszonegy éves élet egész hatalmával vágyakozott egy lény után, a kiből megbizhatnék, ki méltó lenne az egész önálló emberre, melyet ő magából alkotott; a kinek föltétlenül engedelmeskedhetnék, és a ki őt mindazon leirhatlan, bűbajos üdvösséggel elárasztaná, melynek léteznie kell a világon, miután oly szilárdul hiszünk benne.

— Eh, én igazán bolond vagyok! — mondá, — midőn sovárteljes álmodozásából felébredt.

Ekkor keresett valamit, a mi lekötne figyelmét, és lelkében átfutotta a levelet, melyet távollakó szüleinek irt. Szinte látta őket, a mint boldog arcczal olvasgatják; — azután a kis tanyára gondolt, hol pajtásaival áldomást fog inni.

Tavaszi bensejében és itt az élet aként virágzott, mint májusban a fák és növények.

Az ablakon kihajolva — magasan lakott, igen magasan, épen a padlás alatt — forró homlokát oda tartá a hűs szellő érintésének. Azonban míg a szellő lehűtötte, alant valamit látott, a mi új tápot adott kedélyhangulatának.

Az ismeretlen világ odalent, sürgött-forgott, relytéljesen, mint az álarcos vigalmak termeiben. Minő képzelgések zibonghatnak abban a kis szalmakalapos fejcskében, vagy minő érzelmek doboghatnak ama shawl redői alatt? De mind e

kedves lényeknek már van bizonynyal valakijük; — de ha még szabadok volnának is, azután szeretetreméltók, jól neveltek, tisztcsaládból, kivállalhat felelősséget azért, hogy Fritz miattok nem épen az igazit szalasztja-e el; azt, a kinek körvonala a ragyogó felhőkben kidomborodtak.

— Oh az élet kegyetlen egy játék! A huzás napja mindenki számára egyszer érkezik csak el, és százszor jaj, a ki ekkor a szerencsés huzást elmulasztotta.

Fritz ez elmékedés közepett épen anyira elszomorodott, mint a mily vidám és reményekkel telt vala azelőtt.

Megtörlötte homlokát, szétzavarta gondolatait, keresgélte ismét valamit, melylyel foglalkozhatnék; és végre ismét csak odalépett az ablakhoz, és kidüleszkedett, a légürbe bámészkodni.

E pillanatban nagy forgó-szél kerekedett, ajtókat, kapukat rázva, felszakítva, az ablakot ki- és becsapkodva és egy nagy porfelhőt hajtva Fritz felé a magasba. Épen vissza akart huzódni, midőn a porfelhőben egy darabka papirt pillantott meg, melyet a szél feléje látszott kergetni. Behunyta szeméit, s a sűrű portömeg közzé a levegőbe kapott, és érezte hogy a papir kezében van.

Egy pillanat alatt vége volt a forgó-szélnek, és az egész ég derülten nézett alá.

Mintha a sors mutatóujját érezné vállán. Mintha e levélnek valami célja volna vele? Meg volt győződve, hogy az az „ismeretlen valami“, melyről ma annyit gondolkozott, e levélkét nem véletlenül játszotta kezébe, és dobogó szívvel lépett vissza az ablaktól, hogy a különös lég-hirnököt megnézzé.

A papir egyik fele egészen tiszta volt A másik oldalon e szó állott „szeretlek“ és kissé alább, hol hihetőleg az aláírás lehetett, a papir fele el volt tépve és csak e betűk voltak olvashatók: „geb.“

— Geb — mit jelenthet ez! — kérde Bagger Fritz egészen elkomolyodva. Ennek csakugyan nincs értelme: Geb! Algebra! Eh igazán nagy bolond vagyok!

De ha bolondos is az egész, ne maradjon válasz nélkül e levél! — kiáltá fel; leült és hozzá fogott egy hosszú, lángoló szerelmeslevél megírásához.

Midőn befejezte és átolvasta, elszakítá.

— Nem! — mondá — ha a sorsnak célja volt velem akkor, midőn mint lég-levélhordó, ablakomon jött be, ne mondhasa, hogy nem viseltem magamat iránta udvariasan.

Fritz egy selyemfinom papirszeletkére ezt írta: „Mint a régi normannok, midőn Izlandba vándoroltak, oszlopszékeiket a tengerbe dobták, és ott kötöttek ki a hol azok partot értek; ugy vetem én is e levelet a levegőbe. Hűségem lesz kísézője, és meg vagyok győződve, hogy ahová leereszkedik, oda el fogok én is egykor jutni, és üdvözöllek téged, mint az én — —

— Az én? De hogy czimezzem? — kérde magától. — Oh magától értetik: mint az én — geb — emet! — kiáltá vidám szeszélylyel, mely e szerelmi kalandnak mintegy a zárkővét képezte.

Azután odaállott Fritz az ablakhoz, és kidobta a papirszeletkét a légürébe.

Halk libegéssel szállt ez alá; és már tartott tőle hogy az utcacsatornába ereszkedik, midőn egy fris szellő felkapta s mindegyre magasabbra emelte s ugy eviczkélta, mint egy fehér lepke, míg végre egészen el vészett szemei elől.

— A mai napságtól kezdve tehát el vagyok jegyezve, — mondá Fritz egészen

megnyugodván amaz érzelem hatása alatt, hogy az ismeretlen valaminek egész resznátióval hatalmába adta magát.

Bagger Fritztel csak hat év mulva találkozunk ismét.

Szép carriert csinált, mert szorgalmas fiatal volt; s általában azt mondák, nem érdemetlenül jutott az ülnöki székbe a fenyítőtörvényszéknél. Nemcsak kitűnő jogismerettel és élénk elmeélel, de ama ritka tehetséggel is bír, hogy a bűnösöket szerfelett ügyesen vallomásra bírja. Az egy kissé különösnek található: hogy az a férfi, kit oly költői kedélyben tanultunk megismerni, ily foglalkozásra szánta el magát. A munkasovár ember számára a lelkiismeretes munkában, a folyvást elsajátított ismeretek gyakorlati alkalmazásában, s egy, a tömegtől irigyelt állás buzgó betöltésében oly varázs inger rejlik: mely a napot nagy időn keresztül betölti, s a munkatévőnek éjjel egészséges álommal kedveskedik. Azonban nem kell azt gondolni, hogy Bagger egyebet sem tesz mint hivatanokoskodik. A társaskörök vidám kedvelt alakja ő. Megvolt benne a tehetség, ott is mulatni, hol mások unatkoztak; mert a mindennapi élet apró eseményei, ugy tüntek fel előtte, mint a melyek kedélyvilág körébe tartoznak, és ezért üdítő hatással voltak rá. Épen e tulajdonságáért nagyon dicsérték az éltesebb nők. Nem szabad feledni, hogy e nők többnyire leányos anyák voltak, és Bagger mint ülnök igen jó partienak tekintetett. Baggert nem pusztán személyes előnyeiért kedvelték hanem azért is, mert ő a praktikus, komoly fáradságos élet közepett is, kellemes, gondtalan, csak nem költői életet folytatott.

(Folyt. köv.)

Színház és Irodalom.

— A budapesti dalszínházat egész az első emeletig mind csupán kövekből építik; a faragott kövek mind sósuti első minőségűek.

— Közelebb Kolozsvártt Prielle Kornélia a Tóth Ede siremléke javára előadott „Tolocz“ népszínműben lépett föl, melyben Ördög Sára szerepét ábrázolta.

— Dr. Várady „Iskarioth“-ja hatást aratott a nemzeti színpadon.

— A „Kis menyecske“ is folyvást megtölti a népszínházat. A mulatságos szöveg, elbájoló zene s a jó fordítás és fényes kiállítás egyaránt biztosítják ezen operettnek a hosszú vonzerőt.

— Krecsányi szintársulata működéséről írja Egerből az ottani lap: hogy Siposné Dobozy Lina ott első drámai főszereplő; és Szomolnoki Erzsike érkezett vendégszerepelni.

— Gerőfi Andor szintársulatának tagjai, mely Szatmárt nem soká megkezdi, az előadást: Szomolnoki Erzsike, Bertóti Anna, Baksai Etel, Boér Rózsa, Csatárné Emma, Fehérváriné Matild, Gerőfyné Ilka, Gabányiné Mari, Kőművesné Anna, Pifkó Lina, Pálmai Ilka, Takácsné Lenka, Sántáné Veron, Vinczéné Alojzia, Wappestein Rózsa, Borsodiné, Szépné, Balog Árpád, Balla István, Bakcsi Lajos, Borsodi P. Lajos, Dezséri Gyula, Dobocsányi Gyula, Fehérvári Ottó, Gerőfy Andor igazgató, Gabány, Árpád, Kovács Elemér, Liptai Lajos, Mészáros Lajos, Miksai József, Makai Zsigmond, Szép János, Takács József, Wappenstein Rudolf karnagy, Csomai Géza, Fenyvesi Lajos.

— A kassai színtársulat tagjai a következők: Lászné, hősanya, hősno, társalgó; Gerőné, anya, társalgó; Hunyadi Margit, drámai szende, hősno, társalgó; Gerő Lina, szép reményekre jogosító fiatal színésznő vigjátéki szende, társalgó-naiv; Abonyiné, népszínmű-operette énekesno, szende társalgó; Roth Etel, operette-coloratur énekesno; Schwarcz Emma, operette altistanó; Roth Amália, operette énekesno; Vinczéné, vig és komoly anya, komika; Bokorné, komika; Haray Sándor, első operette tenor, hősszerelmes, társalgó; Takács Ádám, hősapa, jellem, cselszövő; Abonyi, szerelmes-társalgó, jellem; Aranyossy Gyula, társalgó, hős, szerelmes; Hevesi Gábor, szerelmes, társalgó; Berényi Gyula, népszínmű-énekes, operette-bariton, hős, jellem; Lászy, vigapa, vigjátéki és operette komikus; Bokor, operette-buffó, vigapa, komikus; — Szigligeti József, komikus, társalgó; — Klár József, karmester; Makai, sugó; Gabányi, jellem; Gabányiné, naiv. Segédszemélyzet és kar: Pálmai Ilka, Benkő Jolán, Takácsné, Horváthné, Ujhelyi Mari, Makainé, Baksayné, Kalocsányiné, Baksay, Deréki, Takács J., Károlyi, Csomay, Liptai. Ezen névsorban igen sok jó erő foglaltatik.

— A rohicsi színház leégett. Odaégett a ruha- és könyvtár is. A fából épült színház nem volt biztosítva.

— Mátrai Béla „Kis ördög“ című népszínművét, a bírálók első sorban ajánlották a Korbuly Bogdán intendáns által kitűzött 1000 frank jutalomra; a darab augusztus 12-én előadatván, nem volt oly nagy hatása, mint várták.

— Az „Apollo“ című zeneműfolyóirat ötödik kötete legújában megjelent szeptemberi füzetének tartalma: 1) Capriccio. Takács Imrétől. 2) Téli dal, zongorára négy kézre Allaga Gézától. 3) Örökzöld, lengyelke Magurányi Józseftől. 7) Fughetta Takács Imrétől. 5) Két magyar népdal: I. Megérem még azt az időt. II. Csendes eső esik. Kapi Gyulától. A borítékon: A zene történelme Kapi Gyulától. Vegyes. Zeneműjegyzék, stb. Az előfizetési ár egész évre 6 frt, félévre 3 frt. A jelen szám 1 frtéért külön is megszerezhető Budán, az „Apollo“ kiadóhivatalában viziváros fő utca 220 sz. a. — Minden eddig megjelent szám és kötet ugyanott leszállított áron kapható.

— **Beküldetett:** Grill Károly könyvkereskedésében Budapesten második kiadásban jelent meg: „A MINISZTERELNÖK BÁLJA.“ Eredeti vigjáték egy felvonásban. Irta Almási Tihamér. (Először adatott a nemzeti színházban, január 29-én, 1869.) Második kiadás. — Ára 40 kr.

— **D. Mészáros Károly,** a „Község Lapja“ felelős szerkesztője s a község-jegyzői országos congressus bizottságának elnöke, előfizetési felhívást adott ki a magyarországi községjegyzők országos congressusának „ÉVKÖNYVÉRE.“ 1876-ik év, augusztus hó 20—23-ról. Naptári részszel 1877-ik évre. — A munka előfizetési ára postai szétküldéssel 1 frt, mely összeg Budapestre, üllői-út, 1-ső sz. III. emelet beküldendő.

— **Megjelent,** és beküldetett a „NYELVTANI PÉLDATÁR“ első ive a Légrádi testvérek kiadásában Budapesten, szerkesztik Péterfy Sándor és Vajdafi Gusztáv. E mű a népiskolák III-ik osztálya számára van írva, s ára 20 kr. o. é.

— **Megjelent: Levélszerinti oktatás a német nyelv öntanulására.** Irja és kiadja Roder Adolt. 18. 19-ik füzet. Az egész mű 40 levelet foglal magában és két tanfolyamra van beosztva. Egy-egy levél ára 20 kr., mind a két tanfolyamé pedig csak 6 frt o. é. Megrendelhető minden hazai könyvárusnál vagy a szerzőnél Szombathelyen.

— **Beküldetett.** Ha a halálozási táblázatokra csak egy futópillanatot velünk, azonnal szemünkbe tűnik a halál-okok között a „tüdővész“ roppant nagy száma. A magyar orvosok és term.-vizsgálók ez idei nagy-gyűlésén M.-Szigeten Dr. Tomcsányi Imre szatmári gyakorlóorvos és a „Szatmár“ című társadalmi lap szerkesztője, felolvasást tartott a „tüdővész lényegéről“ és gyógy módot ajánlott az ellen; mely gyógy módnak sikerességéről három évi kísérletei győzték meg. Eme Herodes ellen tehát biztosnak ígérkező módszer fedeztetett fel. A nevezett orvostudor **magánygyógyintézetet** rendezett be Szatmártt, a hova „tüdővész“ betegeket felveszen és gyógykezel. — Sok sikert az új vállalathoz!!

— **Szegeden** Burger Zsigmond özvegye könyvkiadó, köny- és könyomdatulajdonosnál most jelentek meg: A „Szegedi Képes Naptár“ harmadik évfolyama az 1877-ik évre az eddigi alakban és ár (30 kr.) mellett; s ezuttal még egy félivvel bővebb tartalommal, mint az előző két évben. A naptári részen kívül 47 lapra tevődő olvasmányt nyújt. A t a r t a l o m j e g y z é k: 1. A vizár-veszély. (V á r a d i I g n á c z, a „percso-
rai hős“ jóltalált arczképével.) — 3. Bolond Kata. Elbeszélés. — 4. A kísértet. Népies költeményt K é k H i a c y n t h t ó l. — 5. A hold. Ismeretterjesztő közlemény. — 6. Indiánok vadsága. (Két képpel.) — 7. Az ujdonsült bruder. Humorisztikus elbeszélés K é k H i a c y n t h t ó l. — 8. Back-féle gőzmalom. (Képpel.) — 9 Népda-
lok. — 10. Adomák, több fametszvénynyel illasztrálva. — Ezenkívül a mé t e r m é r t é k e k r ől s illetőleg a régi mértékeknek ujakra való átszámításáról közöl gyakorlati táblázatok, továbbá Szeged város tisztviselőinek, köztörvényhatósági bizottságának, az egészségügyi személyzetnek, kir. törvényszékek és járásbiróságnak névjegyzékét, bélyegmutatót stb. — Különösen érdekessé teszik e rendkívül olcsó naptárt azon terjedelmesebb közlemények, melyekből Szegedváros ez évi történetével körülményesen meglehet ismerkedni.

A magyar IRODALOMTÖRTÉNET „dióhéjban.“ Népszerű előadás. A polgári iskolák számára kézikönyvül; a közép tanodák V., VI. és VII-ik osztálya számára. Irta T a r n ó c z y T i v a d a r, főgymn. tanár. — Ára 60 kr. o. é. (Nagy ár.)

— **Naptárak 1877-ik évre.** A „Franklin-társulat“ magy. irod. intézet által Budapesten, épen most küldettek szerkesztőségünknek következő közkedvességben részesülő, csinosan kiállított s a legnagyobb gonddal szerkesztett naptárak.

István bácsi naptára vagyis családos házigazdáknak és gazdasszonyoknak, népnevelőknek, helységi előljáróknak, iparosoknak és földmivelőknek való képes kalendárium 1877-dik közévre. Alapítá Majer István, szerkeszti Köhalmi Klimstein József tanár. Közleményekkel Perger Lajos, Kövér József, Zibrinyi Géza, Varga, Tóthfalusi Béla, Maszlaghy Fererecz Somogyi, stb.-től. Tartalma: I. Az erkölcsi világ. II. Gazdák naptára, III. Népnevelők naptára. IV. Történeti naptár. V. István bácsi a hazában és a nagy világban. VI. A művészet országából. VII. A természet világából. VIII. Tréfák mezeje. Számos képpel, XXII. évfolyam. **Ára füzve 50 kr.**

Protestáns új képes naptár 1877-ik évre. Bodon József, id. Kiss Áron Bonyhai Benjamin közreműködésével szerkesztette Duzs Sándor tanár, XXIII. évfolyam. Több képpel és a p r o t e s t á n s e g y h á z i n é v t á r á v a l. **Ára 50 kr.**

Falusi gazda naptára 1877-ik évre. A magyar gazdák, kertészek és tanítók számára, Ébner Sándor Entz Ferencz, Grand Miklós, Grubiczy G., Kunszt János, Lávai J., Liebold Béni, Molnár Lajos, Molnár István, Tormay Béla s többek közreműködésével szerkeszti Máday Izidor XIII. évfolyam. Számos ábrákkal **Ára 80 kr.**

Lidércz naptár 1877-ik évre. Kalandok, bűnesetek, tündérregék, csudás tünemények stb. gyűjteménye. XVI. évfolyam. Sok képpel. **Ára füzve 60 kr.**

Honvéd naptár 1877-dik évre. (Együttal katonai naptár) a magyar nép számára szerkeszti Áldor Imre. X. évfolyam. „Báthory István lengyel király az orosz béke-követséget fogadja“ nagy czimképpel (Matejko festménye után s több képekkel. **Ára füzve 60 kr.**

A népszázlója naptára 1877-ik évre. A magyar nép számára szerkeszti Áldor Imre. IX. évfolyam. „Mátyás király legyőzi Holubart nagy czimképpel (Wagner festménye után). Sok kisebb képpel. **Ára füzve 40 kr.**

Kossuth-naptár 1877-ik évre. Szerkeszti Honfi Tihamér. VII. évfolyam. „Arbuez Péter“ nagy czimképpel. (Kaulbach festménye után.) **Ára 40 kr.**

Nemzeti nagy képes naptár 1877-ik évre. Szépirodalmi és ismeretterjesztő tartalommal, számos képpel. Szerkeszti Áldor Imre. IX. évfolyam. Deák Ferencz nagy arczképeivel. Közleményekkel Tóth Kálmán, Szász Béla, Milesz Béla, stb.-től A magyar birodalom kormányzati, közigazgatási, törvénykezési s tiszti czimtarával. **Ára füzve 1 frt.**

A magyar nők házi naptára 1877-ik évre. Szerkeszti Beniczky Irma. IX. évfolyam. Képekkel és naplói jegyzetekkel ellátva. **Ára füzve 60 kr.**

Borászati naptár 1877-ik évre. Szerkeszti dr. Nyáry Ferencz a földművelési miniszterium megbízása folytán. IV. évfolyam. Több ábrával. Tartalma: I. Természettudományi rész. IV. Apróbb közlemények. V. Házi tanácsadó. VI. Mulattató rész. Borkocsolyák. **Ára füzve 80 kr.**

Deák Ferencz naptár az 1877-ik évre. Irta Áldor Imre. Első évfolyam. Képekkel. **Ára füzve 50 kr.**

Iparos-naptár az 1877-dik évre. Szerkeszti Gelléri Mór az Alföldi Iparlap szerkesztője. Számos fametszettel. II. évfolyam. **Ára füzve 50 kr.**

Ne vessünk! Mulattató naptár a gyönyörűséges 1877-iki esztendőre. Megcsinálta vala egy asztromokus. Számos illusztrációkkal. **Ára füzve 40 kr.**

A magyar nép naptára 1877-ik évre. Képes kalendárium sokféle hasznos és mulattató olvasmánynyal Szerkeszti Tatár Péter. Képekkel. **Ára 25 kr.**

Neuer illustrirter Volkskalender für Ungarn und Siebenbürgen auf das Gemeinjahr 1877. Preis geb. 50 kr.

Uj fali naptár az 1877-ik évre. Egy egész iv. **Ára 20 kr.**

— **Beküldetett:** Az „ISKOLAI TAKARÉKPÉNZTÁR és a PAEDAGOGIA.“ Megtoldva az iskolai tavarékpénztár legczélszerűbb kezeléséről szóló utasítással. Irta Lewin Jakab, a budapesti kereskedelmi akadémia igazgatója.

Hogy áll a nagy világ?

— A mult esztendőben a continens, de főleg a porosz és osztrák-magyar államok jouralistikája szánandó bamba rövidlátással, vajmi sokat okoskodott és mesélgetett a „három császár-szövetkezéséről és e szövetségnek az Európa békeje biztosításra vonatkozó horderejéről.“

A ki a multakból képes vala okulni, elég jól tudhatta azt: hogy ezen szövetség nem e gy y é b az osztrák-magyar monarchiára nézve, **egérfogónál.**

Ennek rövidlátó jámbor kormányfőit 1848 óta : egymás után a jégre vezették a kétszínűsködő porosz, francia s orosz diplomaták.

A három császár szövetsége által újlag ezt akarták elérni a „par nobile fratrum“ féle porosz-orosz diplomaták! Szerencse: hogy Andrássy gróf és tisztafejű uralkodónk kellőleg felismerték az egérfogó felé szándékolt tereltetést.

A maga magával veszködő szerb-orosz komédiázás mind inkább elveti állítóztégeit; s kitűnni enged: hogy tulajdonkép az orosz a hadfolytató fél a Balkán félszigeten a török ellen; de egyuttal ugyan csak ő a békéltető ál bűvész; és hogy ő az, a ki a törököt beteg emberré tette, és annak betegségének öregbitése végett 100 év óta minden lehető megkísértett.

A diplomáknak egymást usztató sakhuzásai folyvást tartanak.

A legújabb fordulat az: hogy a török részről h a t h a v i g t a r t ó fegyverszünet közése ajánlatot, minthogy a szerb-orosz comédiásoknak imponálni nem tudó diplomaták, minden módon erőszakolták a törököt, hogy álljon rá a fegyverszünet megkötésére.

Ennél még fontosb azon hír, mely október 13-án érkezett: hogy a szultán kiadta a birodalom részére az új a l k o t m á n y t.

E szerint a törvényhozó gyűlés, melyet a főváros és a vilayetek lakói választanának, évenként három hónapon át üléseznek Konstantinápolyban, megállapítanák a birodalom költségvetését, az adókat és az új törvényjavaslatokat tárgyalná.

Ezenkívül egy másik testület alakittatik, melynek tagjait a kormány nevezi ki; ez bizonyos, pontosan megállapított korlátok közt egy senatus hatáskörével bírna. A porta Mithad elnöklete alatt előkelő mohamedán és keresztény tisztviselőkből álló bizottságot küld ki, mely tüzetesebben megállapítja a nevezett testületek hatáskörét, és kidolgozza a tartományi kormányzat szervezési szabályait.

Az újjászervezés kiterjedne a vilayetekről, a választói jog kiterjesztéséről, a lakosság által választandó tartományi tanácsok behozataláról szóló összes intézkedések foganatosítására.

A tartományi tanácsoknak joguk lesz a törvények végrehajtását ellenőrizni, hogy a végrehajtó hatalom a törvényhozás szünetelése alatt is ne legyen ellenőrzés nélkül. A közigazgatási tanácsok, melyeknek tagjai szintén szabadon választatnak, felügyelnek a helyi kormányzatra; gondoskodnak, hogy ez a rend fentartásához szükséges eszközökkel rendelkezék, hogy az adónemek és ezek behajtása ne legyen nyomasztó; szóval gondoskodnak a helyi kormányzat biztonsága és haladásáról.

— S u m a r o k o f f gróf küldetésének eredményéről ezeket írják: „Az Oroszországgal való fegyveres cooperáció terve Törökországban, ma már végkép elejtettnek tekinthető. A monarchia döntő köreiben ugyan egy pillanatig sem voltak kétségben a felett, hogy ily cooperáció, míg egyfelől ellentétben állna Ausztria-Magyarország érdekeivel, másfelől a jobb esetben legfeljebb elhalaszthatná az összeütközést monarchiánk s Oroszország közt, rosszabb esetben pedig még siettethetné újabb vitás kérdések teremtése által. Andrássy gróf ennél fogva kezdettől fogva el volt határozva az ajánlat visszautasítására; ennek határozott és erélyes kijelentését tekintvén a legbiztosabb eszköznek, nemcsak a monarchia érdekeinek megóvására, hanem az összeütközés elhárítására is. Mielőtt azonban közös kormányunk választ az értelemben megadta volna, a külföldi kormányokkal érintkezésbe lépett. E tárgyalásokban, melyek Sumarakoff gróf bécsi tartózkodását több nappal megnyújtot-

ták, Andrásy grófnak sikerült előbb az angol, azután ennek segélyével a német kormányt a maga álláspontjának elfogadására bírni. A dolog, főképp a német kormánynál, nem ment könnyen; de végre is ment, s a válasz, melylyel Szumarokoff gróf utban van Livádia felé, Angol- és Németországgal egyetértésben adatott az orosz ajánlatokra. — A törökök nem élnek illúsiókban. Várják az európai háborút. Szent meggyőződésük, hogy a háboru kikerülhetlen, akár elfogadják, akár visszatásítják a békefeltételeket. Hangosan beszélnek, hogy ki akarják őket üzni Európából s Oroszország kezét látják mindenütt. Az izgatottság rémitő; félni lehet, hogy a közhangulat magával sodorja a miniszteriumot.

— Az orosz urak a hat hónapnyi tartamú fegyverszünetet nem fogadtók el.

— A békekilátások egyre csökkennek; az orosz kormány kijelenti, hogy a Rubiconon áll és át kell azon lépnie; a csár — mint hozzá teszik — manifestumot fog intézni a nemzethez.

— Monarchiánk semlegessége a „N. Fr. Pr.“ szerint az orosz-török háboru esetére biztosítva van E biztosság állítólag azon nagy árra támaszkodik, melyet Oroszország — igaz, hogy nem saját költségén — monarchiánknak ígért.

— Murad exsultánt egy orvosi bizottság vizsgálta meg, melybe ki voltak nevezve az összes konstantinápolyi nagykövetségi orvosok. Okot erre adott, hogy a beteg exsultán állapota rohamosan rosszabbodik és a porta attól tart, hogy a gyanakvó Európa e betegséget nem fogja természetes okoknak tulajdonítani. Oly téboly fogta el Muradot, hogy nem is tudja, ha egyik helyről másikra viszik.

Körültekintés a hazában.

— A képviselőház okt. 6-diki ülésében Széll Kálmán pénzügy miniszter előterjeszté az 1877. évi budgetet s két óránál tovább tartó beszédében vázolta a pénzügyi helyzetet. Az előirányzat szerint 1877-ben 218 millió forint lesz az összes bevétel s 233 millió lesz az összes kiadás, a hiány 15 millió forint. 1876-ra csak 8 millió hiányt számítottak, de ez nem fejezte ki a tényleges állapotot. — Az ülés további folyamán Tisza Kálmán miniszterelnök azt felelte Irányi és Csernátony interpellációira: A Magyarországon és Románián keresztül Szerbiába menő oroszokat illetőleg a híreket tulzottak; — az átutazó oroszok részint olyanok, kik az orosz hadsereg kötelékéből kiléptek, részint szabadságoltak, de a legutolsó napokban az orosz kormány a további szabadságolást betiltotta. — Irányi interpellációjának egy pontjára kijelenté, hogy az orosz kormány nagy mérvű, fig: elmet érdemlő csapat csoportosítást a török határon nem tett. A Milán királylyá választása tárgyában az összes nagyhatalmak tudtul adták, hogy Szerbiával szemben a statusquo ante bellum álláspontján állnak, mely királyt nem ismer; viszont a szerb fejedelem és kormánya is kijelenték az összes hatalmaknak, hogy ők is csak a statusquo ante bellumot kívánják. A magyar, valamint a külügyi kormány törekvése: megőrizni hazánk számára a békét, de úgy, hogy érdekeink ne veszélyeztessenek. Megőrizni a békét és fentartani egyetértésben az európai többi hatalmakkal úgy, hogy egyuttal a Törökországban lakó népek is jobb sors iránt bizalom ébresztethessék. A ház a választ tudomásul vette.

A ház ülései okt. 9-én: november közepéig elnapoltattak.

— A hatósági közigazgatási bizottságok mindenféle megalkultak és önszervekedésük körül munkálkodnak.

— Szalárdot Kégl György orsz. gyűl. képviselő vette meg árverésen.

— A diósgyőri vasgyárat a kormány bérbe adta Bontoux déli vas-pályaigazgatónak 12 évre. A bérlet díja: minden mázsa vastermelés után 13 kr az első százezer mázsáért, 11 kr, a második százezerért 10 kr, a harmadikért és a többiért, ezenkívül tartozik a bérlő a bérleti idő letelte után instrukcióját az államnak ingyen átengedni. E szerződés fel lesz véve az 1877-ki budgetbe.

— A dunai hajómalmok száma: a pozsonyi szakaszban 303, a komáromiban 370, a budapestiben 393, a bajaiban 322, a mohácsiban 168, a vukováriban 193, az újvidékiben 34, a pancsovaiban 5; összesen tehát 1787 hajómalom van. — Hát a Tiszán hány van?

— Karlsbadról egy magyar vendég, ki e fürdőt használta az idén, következő jó tanácsokkal szolgál: 1) Ha máj- vagy vese bajban nem szenvedsz, ne jöjj ide mert e víz csakis e bajokban lehet hasznos. 2. Ha hajlandó vagy szédülésre és fej vértolulásra, ne jöjj ide, mert akkor itt gutaütésnek teszed ki magadat. 3. Ha egyszerű idült — chronicus gyomor hurutod van, ne jöjj ide, mert itt kettőst kapsz a rosz levegőtől, víztől és ételektől. 4. Ha már ide jöttél, ne menj a „Cursalonba“ étkezni, mert ott bizonyosan elrontod a gyomrod; a „Posthof“-ban ne igyál kávét, mert rosz. 5. Ne lakjál és ne járkálj a büzös „Tepel“ mellett, mert hideglelést fogsz kapni. 5. Minden esetben menj inkább Korytniczára, melynek vize annyit ér mint s Calsbadé, mert hidd el nekem: extra Hungariam non est vita. — Arany János is nem rég távozott innen, s e keserű bucsuzót rögtönzé:

Isten hozzád Carlsbad szép tája!

Örökké az ember sem állja

Rodhadt neki tudóje és mája,

Igy végződik a földi pálya —

A l á s s z o l g á j a.

— Zimmermann János szász királyi kereskedelmi tanár, chemnitzi gépgyáros, — ezelőtt mintegy 31 évvel vándorolt ki hazánkból, hol ő Pápán született, s atyja mesterségét, lakatossgot tanulta. Az ipar terén nagy tettekre hivatott ifju szerény tőkével (600 tallérral) nyitotta meg Szászországban mű-lakatos műhelyét, és lön belőle nemcsak milliomos, de egyike Szászország legtekintélyesebb férfiainak. Zimmermann ur, bár régen lakik külföldön, de azért ma is legmelegebben érdeklődik szülőföldjének fejlődése iránt. — A közelebb alakított hazai három iparos egyesület részére a következő adakozásokat tette:

1. A felvidéki egyesületnek küldött 5600 márkát, és jogot adott négy tetszés szerinti harisnya szövőszék választására, mi ismét körülbelül 800 márkát képvisel, hogy Iglón, hol a most külföldön tartózkodó Péterffy Zoltán a házi szövészetet meghonosítani elkezdi, ez ipar könnyebb terjesztése sikerülhessen.

2. Háromszéken alakult egyesületnek 12,400 márkát küldött, hogy ezzel a fonászat iparát mozdítsuk elő.

3. A pozsonyi egyesületnek pedig, már létező műhelyeinek nagyobbítása céljából, 21,000 márkát küldött. Ezen adomány tehát összesen negyvenhét ezer márká, vagyis huszonzháromezer ötszáz forint aranyban. Z. azt kívánta, hogy „e szerény“ adományról az illető körökön kívül ne beszéljenek.

— A női ipar-tanműhely Pozsonyban tanítja: az elméleti oktatás mellett gyakorlatilag: 1. a háztartást; 2. minden női kézi munkát a varrás terén;

3. gépvarrást; 4. gépkötést és géphimezést; 5. hurkolást és horgolást; 6. művirág készitést; 7. szalmafonást. — A női háziipar tanműhely a pozsonyi és kassai egyesületek kölcsönös megállapodása folytán, október hava 15-től meg fog nagyobbítani és ennek következtében a felvételi feltételek következőképen állapították meg: Ez idén kivételképen a kassai egyesület által küldendő 10—12 leánynak tanéve 1876. október 15-én kezdődik, ezentul azonban mindig május elsején, minél fogva 1877. május 1-én a kassai egyesület ismét 10—12, a pozsonyi pedig 18 leányt küldhet be következő feltételek mellett: csak olyan leányok vétetnek fel, kik Pozsony, Nyitra, Trencsén, Bars, Turóc, Liptó, Árva, Zolyom, Abauj, Borsod, Gömör, Sáros, Szepes, XVI. Szepesi kerület, Torna. Zemplén megyék vagy ezen megyék területein fekvő városokban születtek. A felveendő növendékek semmi esetre sem lehetnek ifjabbak 14 s nem idősebbek 17 évnél. Minden leányért évenként száznegyven o. é. forint fizetendő félévi előleges részletekben, miért az illetők teljes ellátást, lakást, mosást, ágyneműt, tanszereket és tanítást nyernek. Azon leányok, kiket egyes jóltevők, városok vagy megyék adnak be, kötelezvényt állítanak ki maguk felől, hogy kiképezetésük esetén, még három évig az illető egyesület rendelkezésére állanak, még férjesülés esetében is. — Minden növendék tartozik magával hozni: a) egy köznapi és egy ünnepi ruhát (de nem mosót); b) hat inget, hat pár harisnyát, hat zsebkendőt, hat törülközőt, négy hálóreklit, és négy szoknyát; c) két pár cipőt. Minden leány kivétel nélkül aláveti magát az intézet rendszabályainak. Szünidők az intézeten kívül nem adatnak.

— Szegeden egy uriember a mult hóban végigjárta az ottani fűszerkereskedéseket és arra a szomorú eredményre jutott, hogy **ott egyetlenegyben sincs hazai gyártmányú cukor**. — És épen Szegeden lármáznak legtöbbet a magyar ipar mellett! Nem elég a levegőbe beszélni, hanem **tettleg működni kell**.

— Az alföldi vasút vonalon aug. 7-én Less és N.-Várad közt a 6. számú vegyes vonat mozdonyának egyik gőzvezető csöve megrepedvén az azon kifelé tololó forró víz által a fűtő leforráztatott, s a kazánból az egész vízkészlet kifolyván, a vonat megállani kényszerült. A legközelebbi őrház harangjelző készüléke is megromlottnak találtatván, az utasok harmadfél óráig voltak kénytelenek türelmüket próbára tenni, míg a n.-váradi indóházhoz menesztett gyalog ember jelentése következtében segélyre érkezett mozdonyal bevontattak. Ez is rend!

Mit csinálnak Debreczenben?

— **A városi bizottságnak** csütörtökön október 5-én tartott közgyűlésén elintézt tárgyak közül a következőket emeljük ki:

— A polgármesteri jelentésben elsoroltatott: hogy a serház telken a honvéd laktanya építése már erősen foly; a csapó és árok-utcai kettős iskolák kibővítették; az ispotályi templom s torony kijavítottak; nagyujtca a pástiköz kezdetéig és kádas-utca eleje cyclops burkolattal ellátott, s ezek mellékjárdái kiigazítottak. A több év óta a városi erdőségeken a hernyóktól okozott nagymérvű pusztításokra s farongásokra nézve azt reményli a polgármester, hogy jövő évben a hernyók pusztítása meg fog szünni. (A lepkek fogdosztatása nélkül ez nem lehet valószínű.)

— A városi közgyűlés márczius 2-ről tett felterjesztésére tudatja a belügy-

miniszter: miszerint a belső legelőnek, az osztr. nemz. banktól felvett kölcsön törlesztése végetti felosztását helyben hagyja.

— A kapitányi hivatal betérjesztette, hogy a vámospércsi tűzkárosultak segélyezésére 596 frt 9 kr könyöradamány gyűlt be.

— Az ez őszi favágás tárgyában az erdőmestertől tett jelentés tartalma elfogadtatott. A belső rőzse biztos teendőivel valamelyik városi hivatalnok bizatik meg; külső rőzsebiztosok pedig a deczembre havi közgyűlésen választatnak.

— A lakosoknak az egy folyó bécsi ölet tevő illetőség helyett: 4 köb me-
terenként adatik ki a failletőség s ára 4 frt 40 krral számittatik.

— A városi fogatok körül azon intézkedés fogadtatott el: hogy a 24 ökör fogat 20-ra szállittatik le, addig a mig a bellegelő felosztása által előálló átalakulás következményei iránt gyakorlati tájékozódás lesz szerezhető; s az összes ökör fogatok gondozása s az azokkal való rendelkezés végett a városgazdákra bizatott.

— A vadászati jogbérlok kérelmére a belső legelőre eső bérleti öszlet elen-
gedtetett, minthogy a legelő szétosztása által a vadászási jog az egyes tulajdo-
nosokra megyen át.

— A servám bérlő számára a honvéd kaszárnya átváltoztatott serházi telken létezett pincze helyett a péterfiai csordás háztelkén uj serpincze épittetik.

— A nagyerdői fürdő iránt tartott bérleti árverés eredménye helyben hagyatott azzal a feltétellel: hogy a bérlő köteles az ott teendő építések bekerülési költ-
ségének 7% kamatját a bérösszezen felül évenként megfizetni.

— Helyeseltetett, hogy a kistemplom melletti utczai járda asphalbtól készit-
tessék el.

A mai közgyűlésen is K ö v e s d y János uramat — a ki különben is a város egyik legnagyobb javadalmának haszonbérlője, — annyira zaklatta a beszélhetés, hogy alig tudta megvárni az iratok felolvasását, már rohamosan törekedett beszélni; s így ma is 4—5 izben szónokolt; és pedig nem tudni: kiknek a számára? A kaputosok a dolgot jobban éretik, mint ő; a kékben lévőknel pedig ő sem érti azt jobban; és ha a többi közgyűlési tagok is egyenként annyiszor erőlköduének minden tárgynál szerepelni, mint ő: ez aztán furcsa drága időtöltés lenne. — Legyen tehát modestusabb a beszélési erőlködésben. Ismételve figyelmébe ajánljuk a polgártársi szerénységet!??

— **A belső legelőből az egyes utczák** illetőségei a következő dülőkbe esnek:

P i a c z - u t c z a i illetőség veszi kezdetét az **A p a f á j a** déli oldalán az 56-ik dülőben, s végződik a **F o l y ó** kaszálló előtti 32-ik dülő közepe táján.

V a r g a kezdete az előbbi végén; végződik a **K á d á r** dülőtől a harmadik, a 15-ik sz. dülő végén.

H a t v a n kezdete az előbbi végén; végződik a **s z o b o s z l ó i** uton túli első dülönél, a 2-ik sz. dülőben.

C s a p ó kezdődik az előbbi végén, végződik a **pircsi úttól** jobbra, a dülő északi részén, a 116-ik sz. dülőben.

P é t e r f i a az előbbi végén, a **pircsi útfélen**; végződik a **diószegi úton** túl a második dülő elején a 93-ik sz. dülőben.

C z e g l é d kezdődik az előbbi végén; végződik ott a hol a **piacz-utcza** kezdődik.

— **A kertészeti egylet** faiskolájának árjegyzéke már megjelent. Az ala-

pitó tag failletménye 48 darab, a részvényes tagé 24 darab. Az eladásra kitett csemeték és növények nevei 12 osztályban vannak elősorolva; és pedig kapható: körte 153 fajta, alma 189, cseresznye 15; meggy 13, szilva 46, kajszin baraczk 25, őszi baraczk 48, különféle gyümölcsfa, mint dió, birsalma, ribizli, szeder 8, szőlő 79, diszfa s cserje 62 faj, magoncok 3 féle, virágok pedig sokfélék.

— **A debreczeni kertészeti egyletnek van anyafája:**

Körtvélyből	505 anyafa	430 fajban.
Almából	454 "	329 "
Szilvából	245 "	149 "
Kajszin	54 "	35 "
Cseresznye meggy	130 "	89 "
Őszi baraczk	30 "	27 "
Mirabella	13 "	1 "
Birs	3 "	3 "
Som	2 "	2 "
Mogyoró	2 "	1 "
Noszpolya	1 "	1 "

együtt: 1439 anyafa.

Az anyafákból mintegy 260 darab **veszett ki** a közelebbi évek alatt.

— **Színházi szemle:** Csütörtökön, szept. 28-án először: „Az amerikai,” népszinmű 3 szakaszban Szigligetitől. E darab cselekvénye az „amerikai párbaj” oktalanságának elétüntetését tárgyazza; s nem annyira a cselekvény, mint inkább az egyes jellemzetes alakok valának mulattatók; s az előadás általánvéve mulatságosan sikerült.

Szombaton, szept. 30-án tartott az első operai előadás: „Faust.” Leginkább tetszetek: Scholaszter Faust és Enyvári Sarolta Sybel szerepében.

Vasárnap, okt. 1-én Foltényi és Foltényiné első fellépésével: „A kintornás családja.” Legélénkebben hatottak: Nagy Julcsa Juczi, Foltényiné a derék jó molnárné, Szatmári K. a Samu, Egri a Bimbó Laczi, Egressi a vén kintornás szerepében; a potya fiskálist Foltényi az eddig látott alakoktól eltérőleg alakította; itt eddig legjobban tetszett a Szatmári Á. alakítása; tehát Foltényivel jövőre ajánlatosb lesz Pergő Gerzsont játszani. Lénárdné ma vivott ki legtöbb tetszést; a vasuti baktert Demidor elsilányította.

Hétfőn, okt. 2-án Szakál Róza vendégfelléptével: „Romeo és Julia,” tragoedia Shakespearétól. Romeot Temesváry több bensőséggel s magával ragadóbb átérzéssel alakította, mint Szakál Róza Juliát; Julia játékából, az olasz égalj égető hevességű szenvedélye hiányzott. Átalánvén az előadás kielégítő volt.

Kedden, okt. 3-án Nyilvai Irma első fellépésével: „Szép Helena.” egészen véve Nyilvai Irma volt a legérdekesb szereplő. A csinos termethez, szabatos arczhoz s ügyes játékhoz még az szükségeltetnék, hogy ő a mosolygó kifejezést állandósítani tudná arczán; mert e mosoly nélkül arczkifejezése inkább Borgiát, mint Venust tüntetett elő. A közönséget főleg szabatos tiszta éneklése nyerte meg. Blaháné s Tannerné óta ilyen correct senki sem énekelte e szerepet Debreczenben. Németh Páris, Philippovics Agamemnon, Szatmári Á. Menelaus s főleg Foltényi Calchas szerepében a régi előadások hatásosságát idézték elé. — Hiba, hogy a „Liba-játék” jelenetet tavaly óta mindig kihagyják.

Szerdán, okt. 4-én: „**Az ördög párnája**,“ kellemesen mulattatólag adatott.

Csütörtökön, okt. 5-én Törökné jutalmául: „**Egmont gróf**,“ tra-goedia Göthétől, fordította Szzigligeti. — Csak helyenként emelkedtek a szereplők feladataik színvonalaig. Törökné sok igyekezettel személyesítette Klárát; Temesváry az Albával való jelenetben, a férfiasan önérzetes hős tekintélyességének nagyurias kifejezése helyett, nagy páthossal szerepelt; az ő játéka a „gyöngédebb“ jele-netekben jobban sikerült. A színház jól megtelt.

Pénteken, okt. 6-án Törökné utolsó vendégjátékául: „**A csók**.“ Csupán Törökné ütötte meg a mértéket, a Maritta szerepében.

Sombaton, okt. 7-én először: „**Kossuth Lajos**,“ látványos korrajz 5 képben, irta Szatmári Károly itteni színész. A cselekvéy leginkább lelkesedésből és imádkozásból van összefűzve; de találkoztak a darabban egyes mulattató képek is; Temesváry mint Kossuth ügyesen maszkirozta magát. Egészbe véve a darab csak is hatást vadászó látványosság; és az általában rosszul esett, hogy egy olyan férfit, a ki még az általános bálványolás és áhitatos kegyelet tárgya, mint Kossuth, a színpedon meghurczolnak. Kevés számú közönség nézte meg, minthogy vásári magas árak voltak.

Vasárnap, okt. 8-án a vásári közönségnek Nagy Julcsa utolsó fellépésével: „**A tolonecz**.“ Zsufolásig megtelt a színház.

Hétfőn, okt. 9-én: „**Szép Helena**,“ jól megtöltötte a színházat; és Nyilvait több izben megtapsolták.

Kedden, okt. 10-én: „**Büvös vadász**“; türehető előadás.

Szerdán, okt. 11-én: „**A három kalap**,“ francia bohózat 3 felvonás-ban. Nem lehet róla semmi jót mondani.

Csütörtökön, okt. 12-én először: „**Az új emberek**,“ irta Toldi István. A már erősen megunt követválasztási jeleneteket láttatja. A férfiak kitünően alakítottak.

Pénteken, okt. 13-án először: „**A szerelmes pap**,“ francia vigjáték 2 felvonásban. Legjobban alakították: a fiatal papot Szatmári K. s a gazdasszonyt Deák Kata; Hahnelné nem tudta kellőleg érvényesíteni szerepe elbájoló feladatait és csattanó hatásra számított alakoskodásait. Utána eszményi táncz volt; és az „**Egy ur s egy asszonyság**“ czimü kopott vigjátékot adták.

Sombaton, okt. 14-én Pataky Ottilia első vendégjátékául: „**Trouba-dour**,“ opera 4 felvonásban. A vendégszereplő énekesnő kolozsvári születésű; korán elhunyt derék atyja e városnak közszeretben állott egyik főtisztviselője volt. A család tagjai többféle művészeti hajlammal vannak felruházva. A mi vendégünk jól mutató deli, sugár, magas alak; hangja terjedelmes és hajlékony; különösen felső hangjai kellemesek és tiszták. Mai szereplése kedvező hatással sikerült; különösen az utolsó felvonásban: a mindinkább elhaló ének. Játéka könnyű, elég otthonias és biztos volt; s öltözéke választékos izlést tanusított. Többizben meg-tapsolták; s a színház ez alkalommal sokkal inkább megtelt, mint a többi operai előadásokon szokott lenni, sőt nagyobb közönség hallgatta meg a mai előadást, mint az ezelőtti vendégjátékokat. Legkitünőbben énekelte Scholaszter a Trouba-dourt; Bély Róza olyan volt, a milyen rendesen lenni szokott; Tanner mostanában feltünőleg rosszul van disponálva; s éneke zavaros s összhangzás nélküli; a karok, — főleg a női kar, — mint ezen idény alatt mindig, — ma is készületlenek voltak: a mi nem csuda, mert a kar tagjai közül igen sokan az ország minden részéből gyü-

lekeztek ide, s úgy velük egy próbával nem lehet egy operát szabatosan megtanultatni s előadatni.

— Az orvosok és természetvizsgálók XX-ik vándorgyűlése a jövő évben Budapesten tartatik meg.

— **Az országos képző művészeti társulat** is rendezett Szegeden a gymnasium épületében **kiállítás** 103 drb. képpel.

Üzleti és gazdasági jegyzetek.

— Bécsben az adóhivatal megszámláltatván az üresen álló lakások számát, ezen összeszámolás 10,684 üres lakást mutatott ki.

— A külső-szolnok megyei gazdasági egylet szeptember 24-ik napján Törökszentmiklóson a Casinó ujonan épült diszes helyiségeiben „termény-és gyümölcs-kiállítást” rendezett. — Kiállító lehetett a megye minden lakosa.

— Kiállítható minden nemű gazdasági és kerti vetemény, s ezek ipartermékei u. m.: gabona neműek, olaj növények, takarmány magvak, gyök növények, bármilyen gyümölcs, nyersen, aszalva, vagy befőzve, zöldség félek, hüvelyesek, főzelékek, bor, borszesz, dohány, méz, viasz, selyem, továbbá sajt, túró, füstölt hús, szappan, szárított tészták és kenyér. 3-or A jutalmak arany, ezüst és bronz nyomású dísz oklevelekből állanak.

— Egy amerikai nő Mrs. Gearing, egy jeges pincze megsejmlése alkalmával azon ötletre jött, hogy a női ruházatot kétrétüre készítvén, a két kelme közti tért rosz melegvezető anyaggal, pl. fűrészpórral töltsse ki. Az így készített ruhát nemcsak hogy a legnagyobb melegben s legcsikorgóbb hidegben egyaránt lehet viselni, de a tulajdonos a hőmérő állása szerint, úgy szabályozhatja a ruha fűrészpórtelékét, hogy abban minddig kényelmesen érezze magát.

— A párisi váró és podgyásztermek villany-fénnyel való világítása minden főbb állomáson elrendeltetett. Egy e célra az északi pályaudvar nagy rakodó termében 3 lóerejű Gramma-féle géppel tett kísérlet oly fényt árasztott szét, mintha legalább 100 gázláng égett volna. A villanyos fényű lámpa 10 meter magasságban volt elhelyezve a talajzat felett s a 20,000 □ lábnyi tért igen kellemes, tiszta fénnyel árasztotta el.

— Skating-Ring. Nagyobb városokban most divat kezd lenni, hogy kerek korcsolyákon iszankodnak, sima aszfalt burkolaton. Ez a skating-ring, s ilyen csarnokot akar állítani a fővárosban marquis d'Albavilla Portulazzi Napoleon. A főváros középítési bizottsága a helyet a városliget két tisztásán jelölte ki, de az engedélyt csak akkor adja meg, ha az épület részletes terveit is betérjeszti a vállalkozó, ki 25 évi szabadalmat kér, s diszes és tartós épület emelését igéri, mely 25 év mulva a város tulajdona lenne.

— A bécsi viláckiállítás téren már minden épületet lerontottak, a melyeknek elpusztítása el volt határozva. Csak a rotunda, a gépcsarnok és a műkedvellők pavillona marad fen. Az egyptomi palotára három év óta semmi gond nem fordítottván, az már oly nagy mérvben meg van rongálódva, hogy azt is el kell elébb-utóbb bontani.

— Üzlet mindennel. A Hersch Veitel Pausenból, és a Scherlitzer Jakob Brodiból, az utóbbi vásáron találkozván, mint jó ismerősök, kik rég nem látták egymást, barátságos beszélgetésbe eredtek. Társalgás közben, egyebek közt, Hersch

kérdezi társát: „Van-e neked gyerek, Jakab?” — Igen, van nekem egy gyerek!“ — volt a válasz, — „Hány esztendő?” — „Husz esztendő lesz bhirkanyírásakor. Hát neked van-e?” — „Nekem is van egy gyerek“ — viszonzza Hersch, — most mult 18 esztendő.” — „Hát nem jó volna, ha gyermekeink összeházasodnának? — vélte Jakob. — Hát miért ne? vágott közbe Hersch, — „mennyit adsz a gyerekekkel?” — „Adok négy ezer forintot.“ — „Wie heiszt, négy ezer forintot, olyan gazdag ember, mint te. Én magam adok az én gyermekemmel ütezer forintot; te adhatsz hatot.“ — „Nu, nem bánom, én is adok ütöt“ — s a két régi barát felcsapott az alkura. „A legközelebbi vásárra magunkkal hozzuk gyermekeinket, hogy megismerkedjenek“ — végzé Jakab, s elbucusztak egymástól. — A következő brühli vásárkor Scherlitzer Jakab már boltjában ült, fiával, a derék Efraimmal, ki nem rég tölté be a husz évet birka-nyírásakor, — midőn az ajtón kopogtatnak, s belép Hersch ur Pósenből, megette pedig mosolygó piros orczával szemérmeskedik befelé egy 18 éves — kamasz, a Moizeska. „Wie haiszt? kiált eléjük Jakob, — mind hozod nekem ezt a meschorest; — hol van a leányod? — „Ez az én gyermekem“ viszonzá Hersch. „Ez pedig az enyim“ — mondá Jákob, Efraimot karon ragadva. „Hisz akkor a két fiut nem házashatjuk össze, — vélekedék Hersch. — „Ha uey nem, hát házashatjuk őket össze — companistáknak, — fejezé be az üzletet Jakob, — két fiu csak jobb geschäfteket csinálhat, mint egy fiu, meg egy asszony.“

— Rosz tanácsok gazdaemberek számára. Egy amerikai gazdasági lapban a fentebbi czim alatt a következőket közlik: „Némely gazda egyenesen oda látszik törekedni, hogy sorsa évről évre rosszabbra forduljon. Ha azonban olyanok is találkoznának, a kik ezt egy kissé még siettetni szándékoznának, azoknak a következő tanácsal szolgálhatunk: 1. Fektessétek minden pénzeteket földetekbe s aztán vegyetek fel magas kamatra pénzt, hogy még több földet vásárolhassatok. 2. Kölcsönözzetek pénzt, hogy rajta rögtön s egyszerre minél nagyobb marhaállományt állithassatok be. 3. Gondoljátok, hogy soká úgy sem lehet magatokat fentartanotok, azért nem is érdemes valami nagy szorgalmat kifejteni. 4. A mi marhát és gépet beszereztek, az legyen mindig a lehető legrosszabb fajta és minőségű, mivel az ilyenekhez olcsóbban hozzá lehet jutni. 5. Hogy az állataitok minél szelidebbek legyenek, s mert a terményekért pénzt kell kapnotok, tartsátok azokat szalmán és kukoriczakórón; a sertések pedig ám lássák, hogy élhetnek meg. 6. Mivel a trágyázás a gyomok szaporodását idézi elő, hagyjátok azt a patakba mosatni s a trágyalevelet elfolyni. 7. Minél több a vizmosás földeiteken, annál kevesebbet kellvén szántani, hagyjátok a vizet továbbra is szabadon garázdálkodni azokon. 8. Tüzre mindig a legjobb fákat vágjátok ki, s az erdőt igyekezzetek elpusztítani, fát meg a világért se ültessetek, hogy minél kevesebb legyen az árnyék a birtokon. 9. Mindig annyi munkást állítsatok be, a hányat csak felhajtani képesek vagytok, s hagyjátok békét a számításnak, valjon a jövedelem kifizeti-e a magas napszámokat. 10. Kezdetek mindenbe minél nagyobbba, mit pizmognátok kicsinyenként valamivel, s minek azt kérdeni, hogy valjon a dolog a megkezdett módon ki lesz-e vihető. Biztosítunk róla mindenkit, — fejezi be a kérdéses lap eme tanácsokat, — hogy e 10 pont követése sohasem fogja a kívánt hatást eltéveszteni! Rosz tanácsok ezek, és mégis sok jót lehet belőlök tanulni, ha időt veszünk magunknak kissé gondolkodni az azokban elmondottak felett.

— Hasznos tudnivalók. Levéltetvek ellen csálhatatlan szernek talál-

tatott egy francia kertész által ajánlott paradicsom alma vizzel való fecskendezés. A paradicsom alma zöld leveleit vízben kell néhány napig áztatni; ezen, a paradicsom leveleiből kivont vizzel aztán megfecskendezvén a levéltetvek által meglepett részeket, a zöld férgek mind lehullanak.

— Hordóban a zavaros bornak megtisztulását eszközölni. Végy két marokkal sót, 2 pint tiszta és hideg vizet, verj közébe 5 tojás fejejét, melyet együtt jól keverj fel, s öntsd a hordóba, egy bottal a bort zavard össze, várj egy ideig, míg tökéletesen megállapodik, ha még a bort zavarosnak látnád, ez esetben önts a hordóba még egy iteze jó hideg vizet, de ekkor már fel ne keverd. Ez által borod okvetlen megtisztul.

— A debreczeni országos vásár csupán kész ruha vásárra súlyedt már le; ruha kereskedőkön kívül alig látogatja azt más kereskedő. — Csak a nyers bőr és lábas jószág vásár tartja fen még jelentőségét; azonban e tekintetben a mostani nagy vásár nem velt olyan látogatott, mint a lőrinczi vásár. A lovakat nagyon vették háborús használatra; szarvas marhát legtöbbet Hatvanba, Nyiregyházára, Nyitra Szepes, Liptó megyékbe, Orosházára, T. Dobra, Madarasra vásároltak; sertés sokat hajtottak; a sovány elég kelendő volt, hanem a hizottnak rendkívül rosz ára mutatkozott; a juhvásár is csak közép szerűen volt látogatva: az ürü 19 frtig kelt.

261^{dik} ÁR JEGYZÉKE

az „István” gőzmalom készítményeinek.

Nesopenz fizetés mellett. Árak osztrák érté-
ben, költségmentesen **Debreczenben** köte-
lezettség nélkül.

Figyelem zsákkal. 100 kilogramm zsákkal.

A. Asztali dara nagyszemű	- -	26	frt	80	kr.
„ szinte szinte 30 kilos zacskóval		27	„	10	„
B. szinte apró szemű	- - - -	26	„	80	„
„ szinte szinte 30 kilos zacskóval		27	„	10	„
C. Dara középszerű	- - - -	24	„	80	„
„ szinte 30 kilos zacskóval	- -	25	„	10	„
0. Királyliszt	- - - -	25	„	60	„
1. Lángliszt	- - - -	24	„	60	„
2. Montliszt	- - - -	23	„	60	„
3. Zsemlyeliszt különös	- - -	22	„	60	„
4. „ „ „	- - -	21	„	60	„
5. Fehérkenyérliszt 1-ső rendű		19	„	80	„
6. „ szinte 2-od rendű		19	„	—	„
7. Közép kenyérliszt 1-ső rendű		17	„	60	„
8. „ szinte 2-od rendű		14	„	80	„

8 1/2. Barnakenyérliszt 1-ső rendű	12	„	80	„
9. Barnakenyérliszt 2-od rendű	10	„	40	„
10. Láblist, - - - - -	7	„	80	„
11. Finom-korpa - - - - - zsákkal	4	„	—	„
„ „ „ - - - - - zsáknélkül	3	„	40	„
12. Durva-korpa - - - - - zsákkal	3	„	80	„
„ „ „ - - - - - zsák nélkül	3	„	20	„
R. I. Rozsliszt 1-ső rendű	- - -	—	—	„
R. II. Rozsliszt 2-od rendű	- - -	—	—	„
R. III. Rozsliszt 3-ad rendű	- - -	—	—	„
R. IV. Rozsliszt 4-ed rendű	- - -	—	—	„
A. K. Árpakása 00. - - - - -	34	„	—	„
„ szinte 0. - - - - -	30	„	—	„
„ szinte 1. - - - - -	23	„	—	„
„ szinte 2. - - - - -	17	„	—	„
„ szinte 3. - - - - -	—	„	—	„
„ Árpadara 5. - - - - -	—	„	—	„
A. Árpaliszt 6. - - - - -	—	„	—	„

Debreczen, 1876. október. 12.

Simaórlás 1 frt
Darálás 50 kr
100 kilogrammonként.

Ezen füzet megjelent okt. 16-án.

Tartalom: A Telegdi sóstói gyógyfürdő. A Tiszaszabályozás és Debreczen város gazdasági érdekei. V. A „Pesti Hírlap”-ban kezdeményezett új magyar politikai időszak. V. A diósgyőri állami vasgyár. III. Az országos jelentőségű szegedi ipartermények kiállítására. **Tárcza:** A lég-posta. (Dán beszély.) Színház és Irodalom. Hogy áll a nagy világ? Körültekintés a hazában. Mit csinálnak Debreczenben? Üzleti és gazdasági jegyzetek. Hirdetések.

ALFÖLDI LAPOK HIRDETÉSEI.

A hirdetések elfogadják helyben: a lap kiadóhivatala nagy csapó utca 9. sz. a. Dobray-háznál és **Telegdi K. Lajos** könyvkereskedésében. — **Pesten:** Haasenstein és Vogler, — Lang L. s társa; Weiss Móricz. — **Bécsben:** Oppelik A. Mosse R.; Daube G. L. et Comp. — **Hamburgban:** Steiner Adolf.

A hamisítványokra mindenki figyelmeztetik.

26 éven át vannak kipróbálva!

Anatherin-szerek.

dr. **J. G. Popptól** cs. k. udvari fogorvos Bécsben, Bognergasse 2.

Üres fogak kitöltésére

nincs hatályosabb és jobb szer **fogónjánál**, melyet mindenki könnyen és fájdalom nélkül behelyezhet odvas fogaiba, mely aztán a fogrészekkel és foghussal teljesen egyesül, s a fogakat a további elromlástól óvja s a fájdalmat csillapítja.

Anatherin-szájviz

üvegekben **1 frt 40 kr.**, a legkitünőbb szer a csúszos fogfájdalmakban, gyuladásoknál, a foghús-daganatainak és sebeinél; felolvasztja a létező fogkövet és megakadályozza annak új képződését; az ingó fogakat, a foghús erősítése által szilárdítja s midőn a fogakat és foghúst minden ártalmas anyagoktól megtisztítja, a szájnak kellemes frisseséget kölcsönöz és már rövid használat után eltávolítja a kellemetlen szagot.

Anatherin-fogpasta

Ezen készítmény a lehelet frissességét és tisztaságát fentartja, azonkívül a fogaknak hófehérséget kölcsönöz, azok romlását megakadályozza és a foghúst erősíti. Ára tartályban **1 frt 22 kr.**; papírban: **50 kr.**

Dr. POPP J. G. növény-fogpora.

A fogakat oly szépen tisztítja, hogy annak naponkénti használata által nem csak a közönséges fogkő eltávolíttatik, hanem a fogak zománca és finomsága is mindinkább tökéletesbül. — Ára skatulyánként **63 kr o. é. Fogkefék** darabja **fel-nöttek** számára **80 kr.**, **gyermekeknek** **50 kr.**

Raktárak: Debreczenben: **Szepessy A.** norimbergi kereskedésében, **Rothschnek, Göltl N., Muraközy K., Mihalovics I., Tamássy K.** gyógyszer-tárában, **Csanak J.** fűszerkereskedésében; ugyszinte: Bihar és Szabolcs megyék összes gyógyszer-táraiban, illat, fűszer, norrimberg és vegyes kereskedéseiben.

Nélkülözhetlen minden háztartásnál!

Csak 6 frt 10 kr.

a következő portékacsoport, mely **43 darab** általában használható tárgyakból áll:

1 pompás **szalon-lámpa** kőszőrült gyöngyökből, 2 bronz **figura-gyertya-tartó**, 1 szép ujezüst **asztali csengettyű**, 1 pompás **kötésű fénykép-album**, 6 jó

angol kés és 6 villa erős nyelekkel, 6 **Brittania evő**, 6 **kávés**, 1 **levesmerő**, 1 **tejmerő kanál**, 6 **kristály késtartó**, 6 **kis pohár tálca** japáni festéssel, **együtt 43 darab.** — A **Brittania** kanalak „**k. k. patent**” jeggyel látvák el. Mindezek **együtt 6 frt 10 krért** kaphatók: 2

BLAU & KANN

ujjonan nyitott raktárában.
— **BÉCS Babenbergerstrasse** — I.
Pontos elküldés utánvétellel. 4

Sérvkötők

rugó nélkül.

A Ravoth tanár szerint s a rendes módon készült sérvkötők, mindenféle szerkezettel, felkötők, test és ködök kötők, fűzők, egyenesen tartók, **onania és pollutio** elleni javított bandageok, rugonyos angol görcs-ér elleni harisnyák, szem-ellenzők, szemkötők, ágytakarók, tynkszem-gyűrűk, fürdőtükrök, kateter, charpie, halhólyagok, respiratorok, mindenféle fecskendők, szoptató palaczkok, vízellő üvegek, franciaia férfi kautsuk felsőruhák, mindenféle szilárd vagy lágy gumi készülékek, mindenféle gyógyászati és orthopediái gépek **en gros** és **en detail** a legjutányosb árakon ajánlatnak

J. Odelga,

sérv-kötő gyárostól Bécsben,
Graben 29.

7-12

MINDEN HÁZTARTÁSNÁL

ajánlhatjuk a téli időnyre

példátlan olesó 5 frt. 50 kr. a következő nagyon
árért: gyakorlatias tárgyakat:

1 szép petroleum lámpa biztosító
éggövel.	6 Britania ezüst theás kanál.
1 Thea-főző készülék, melyen a
theát 2 percz alatt megfőzhetni.	1 szép czukortartó zárral.
1 valódi carlsbadi thea-kanna.	1 Britania-czukorfogó.
6 " " theás findzsa, aljjal.	1 alkalmas thea-szűrő.
	2 bronz-figura gyertyatartó.

Mindezen szép s hasznos tárgyak együtt: 5 frt 50 krért kaphatók:

Blau & Kann,

Grand-Etablissementjában, Bécs. Labenbergersrtasse Nr. 1.

Csomagolás ingyen. Készpénzért vagy utánvételre. 2-10

Oszi vetéshez

szükségelt gazdasági és kerti veteményeket, virágmagvakat
és valódi Harlemi virághagymát, vetőburgonyát,
ugyszinte:

élő fákat, szőlőtöveket, és spargagyökereket a legjobb minőségben szállít:

„az első magyar kertész-gazdászati ügynökség“ magkereskedés,
Budapesten V. Józseftér, 12. szám. 3-3

Ehren-
Diplome.

4

Liebig's

Company's Meisch-Extract

aus FRA-Y-BENTOS (Süd-Amerika).

wenn die Etiquette eines jeden Topfes
nebenstehenden Namenszug in blauer Farbe trägt.

Nur ächt

4 goldene
Medaillen.

4

Rudolf

Kapható: Debreczenben Ge-
réby Fülöp, Rickl József Anselmnél.
Nagy-Váradon Janky Antalnál. 7

EPILEPSIE
(nehézkór) levél útján gyógy-
gyittatik dr. **KILLISCH**, kü-
lönleges orvos által Neustadt-
ban, Drezda mellett (Szászország-
ban.) Már **8000-nél** többen sikerrel
gyógykezeltettek. (22)

**Egy belföldi tűzkár-biztosító
részvény-társaság
Csehországban
vezérképviselőseget**

akarván felállítani, az e végett
qualificált ajánlkozókat felhívja:
hogy „offertjüket „Z. 829.“ jegy
alatt Bécsben „Rudolf Mosse“
hirdetési ügynökségéhez adják be.
1—2

Kerestetnek:

Ügynökök Debreczenben és kör-
nyékén egy nagyon renommirt
régii bankháztól sorsjegyeknek
és évi járadékoknak havi rész-
letekre leendő eladása végett; a re-
ferenzenk kívánatosak; a felvételi fel-
tétételek igen jók.

Az ajánlatok ilyen jegy alatt:
„Agent Nr. 1.“ Bécsbe az
első hirdetési irodához intézendők e
czimmel: 3—3

A. OPPELIK, WIEN,
I. Stubenbastei 2.

**Dr. Belle-féle chinatinctura,
gyengeségi állapotok**

és emésztési bajok ellen; főleg el-
gyengült férfiak! számára megbecsül-
hetlen szer. Ezen szer a férfi csőt rövid
idő alatt visszaszerzi, az emésztést
nagy mérvben előmozdítja, a nedveket
és vért megjavítja, s meglepő hatása
van az egész testi szervezetre. 2—3
üveg — à 1 frt 80 kr, — teljesen
elégséges. — Kapható: 3—12

L. Ringler & Herrburger
Chemikalien-Niederlage in Wien.
I. Auerspergstrasse Nr. 4.

Utazók szállítása

New York, Boston, Philadelphiából,
 úgyszintre minden piaczáról

Amerikának
 gőzhajóval, állandó vonal Glasgown át
 hetenként kétszer,
 jelentékenyül leszállított áron.

**B. KARLSBERG. Admiralitätstrasse 31.
 HAMBURG.**

(3—3)

NB. Ügynökök kerestetnek.

Steiner.

Kályhakemenczékét, svéd kályhákat,

a legkitünőbb minőségben, jótállás mellett,

továbbá falbélleteket, fürdőkádakat, épületi diszitményeket, csatorna- és
 vízvezetéki csöveket, burkoló kőlapokat a legolcsóbb áron szolgáltat a

Wienerbergi téglagyár- és építő-társaság,

Raktár: Budapesten V. Deák-utca 3. sz.

Steinbach M. A. épület anyag-kereskedésében.

Finoman gyalult legjobb savanyuságú prima brünni savanyú káposzta

fehér fából készített 50—150 kilós
 hordókban

100 kiló netto 11 frt;
 boroshordóban 200 kilótól felfelé
 100 kiló netto 10 1/2 frt
 az itteni indóházból; az edény
 ingyen, a fuvarlevélbeni öszlet
 utánvételével, vagy készpénzért
 kapható. 1—3

**I. N. Wägner et Sohn
 in Brünn.**

Liliones 14 nap alatt
 elenyésztet minden bőrtisz-
 tálanságot, ránczot, sömört,
 persenést, szeplőt, himlő és
 sárga foltot, órverességet stb.

Valódi minőségben Debreczen-
 ben: dr. **Rothschnek V.**
Emil gyógyszerterében kapható. 1 frt
 50 kr és 75 kr.

Gummi és halhólyag (Cotton)

tuczetjét 2—6 frtért, direct küldi
 utánvételrel 4

J. N. Schmeidler

Gummi-gyára, Bécs, VII. Stiftgasse 19